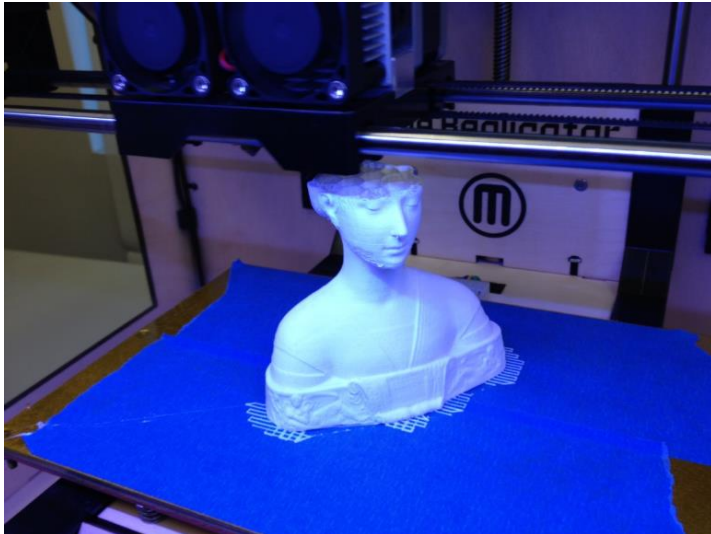

BASKI TEKNOLOJİSİ

1

BASKI TEKNOLOJİSİ -1, 2 ve 3. hafta notları

Öğr. Gör. Mürsel KAN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

İletişim Fakültesi

Gzetecilik Blümü 2. sınıf Baskı Teknolojisi Ders notları

*Not: Sadece ders için kullanılacak notlardır.
Basılamaz, çoğaltılamaz.*

Neler Öğreneceğiz

- **GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
GÖRSEL İLETİŞİM VE BASIM
YAYIM**
- **YAYIN TÜRLERİ**
 - Kitaplar ve Kitapçıklar
 - Dergiler
 - Gazeteler
 - Afişler
 - Kataloglar, Broşürler ve Diğer Basılı Yayınlar
- **BASILY YAYINLARDA TASARIM
KRİTERLERİ**
 - Format: İçeriğin Biçime Dönüşmesi
 - Kapak: Yayının ilk izlenimi
 - Sayfa Tasarımı (Mizanpaj), Grid ve Tipografi
 - Baskı, Cilt ve Dağıtım

Öğr. Gör.
Mürsel Kan

Basım Teknolojileri

- **KAĞIDIN TARİHSEL SÜRECİ**
- **BASKIDA KULLANILAN KAĞIT TÜRLERİ**
- **FORMA MONTAJI VE KATLAMA TÜRLERİ**
- **Forma Montaj**
- **BİLGİSAYARDAN KALIBA POZLAMA (CTP)**
- **BASKI SİSTEMLERİNE GÖRE KULLANILAN MÜREKKEPLER**
- **Renk**
- **Boya (Mürekkep)**

BASKI TEKNİKLERİ (BASKI MAKİNELERİ)

- Yüksek Baskı Tekniği: Tipografi
- Flekso Baskı Tekniği
- Çukur Baskı Tekniği: Tifdruk
- **Düz Baskı Tekniği: Ofset**
 - Tabaka Ofset Baskı Tekniği
 - Web Ofset Baskı Tekniği
 - Web Ofset Baskı Makinelerinin Olumlu ve Olumsuz Yönleri
- Elek Baskı Tekniği (Serigrafi)
- Sayısal Baskı Tekniği
- Sayısal Baskının Avantajları
- Sayısal Baskı Makinelerinin Olumsuz Yönleri

BASKI SONRASI İŞLERİ

- Katlama Türleri
- Ciltleme

İletişim Tarihi

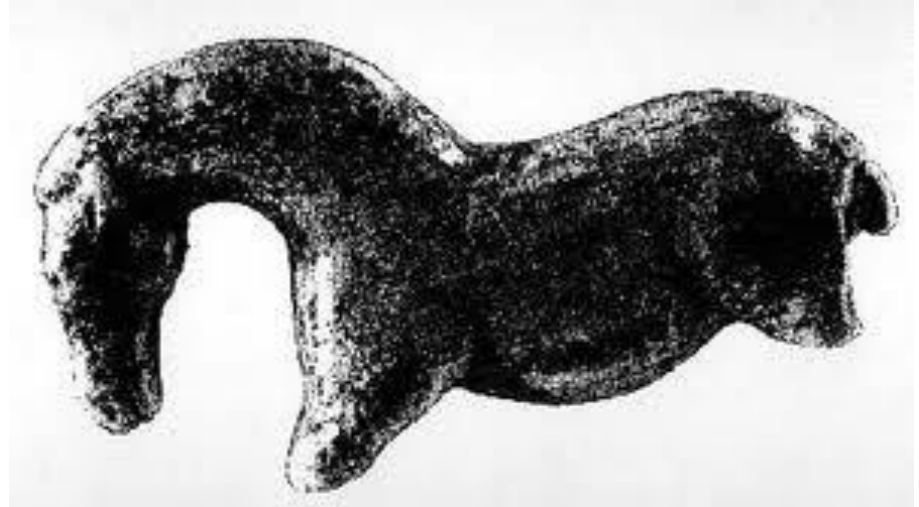
**Antropolojinin rehberliğinde
tarih öncesine yolculuk**

Ekstrasomatik bellek

- İnsanlık tarihindeki en büyük sıçrama, bilgiyi bedeninin dışında depolayabilen, ekstrasomatik bellek diye tanımlanan araçların üretilmesiyle başlamıştır.
- Ekstrasomatik bellek: Bilgiyi, insanın belleğinin dışında depolayan ve kodlama sistemi aracılığıyla, yeniden ve bozulmadan tekrar anlaşılmasını sağlayan sistem.

Avrupa'daki izler

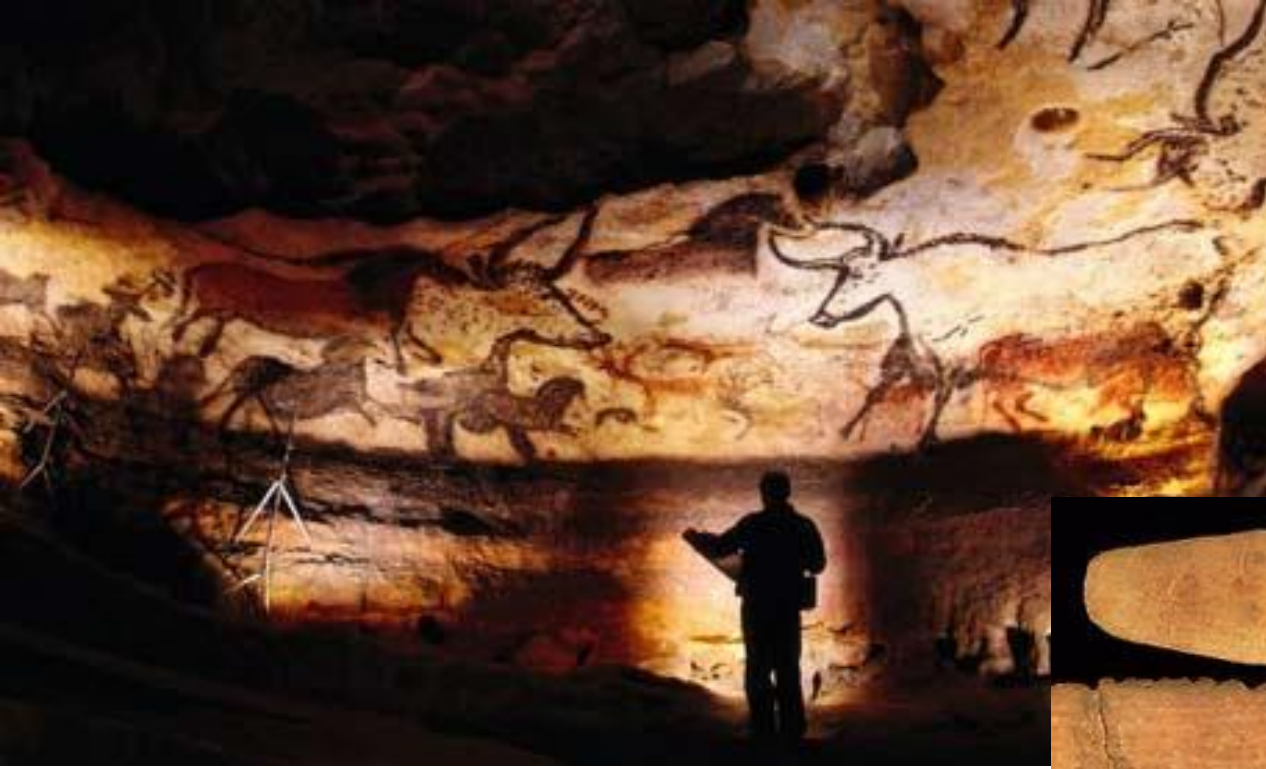
- Avrupa'da buz çağında ilk insanlar tarafından üretilmiş simgesel nesneler kültürleşmenin varlığına işaret eder.
- Tata Plakası (Macaristan, M.Ö. 45.000)
- Vogelherd Atı, Almanya M.Ö. 30.000

Avrupa'daki izler

- Cro –Magnon tanımı Avrupa'daki ilk insan topluluklarını ifade eder.
- Cro-Magnon deyimi, bir bakıma yerleştikleri, yaşadıkları yerleri de ifade edecek biçimde «mağara insanı» olarak da çevrilebilir.
- Neanderthallerin ardılı olan Cro-Magnonlar daha karmaşık bir simgesel kültür ve örgütlenme düzeyine ulaşmıştır.

Lascaux mağarası - Fransa

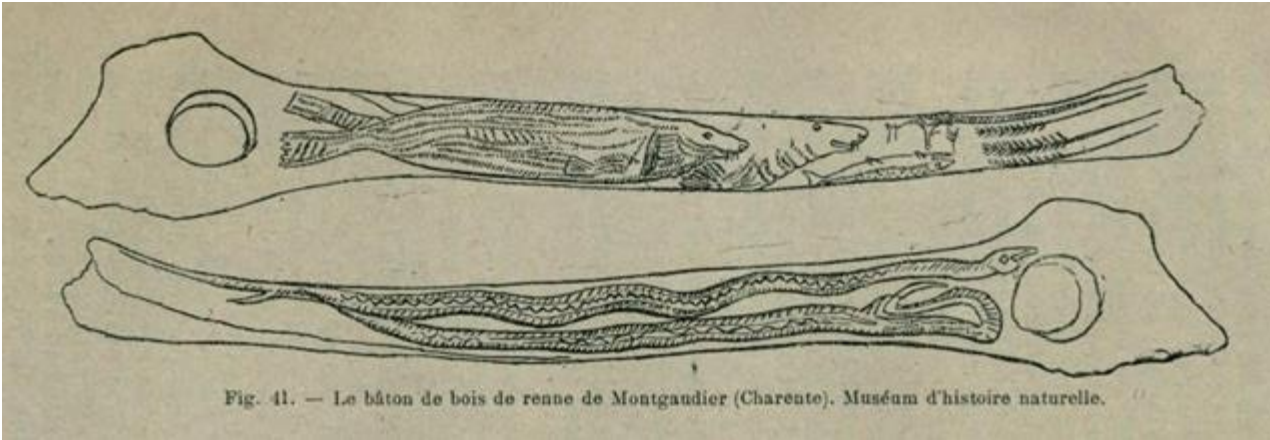

Blanchard, Fransa,
M.Ö. 28.000

- Hayvan imgelerinin ritüellerde, avdan önce başarı için simgesel bir öldürme ayininde büyü olarak kullandığına inanılıyor.

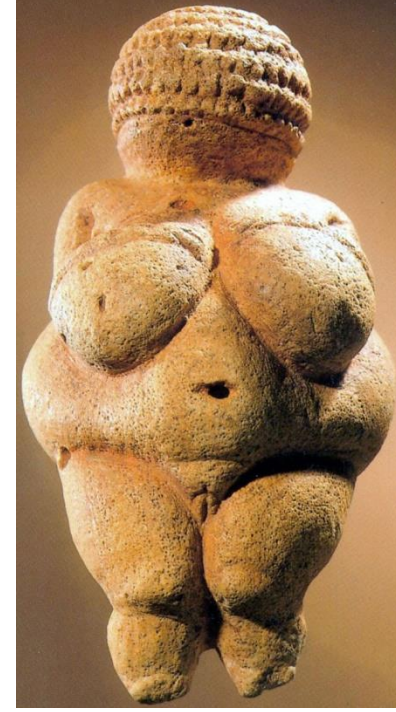
Geyik boynuzu ok düzleyicisi,

- Montgaudier, Fransa, M.Ö.
10.000

Buz çağının dişi imgeleri

- Lespauque Venüsü, M.Ö. 25.000

Willendorf Venüsü - M.Ö. 25 .000
Viyana Doğa Tarihi Müzesi

Paleolitik dönemin imgeleri her yerdedir

- Paleolitik dönemin imgeleri sadece Avrupa'da değil, dünyanın farklı bölgelerinde benzer özellikler gösterir. Oyulmuş kemikler ve mağara duvarlarına çizilmiş resimler Avrupa'da olduğu gibi Orta Doğu'da ya da Afrika'da bilinen en eski simge örnekleri olarak önem taşır.

Paleolitik dönemin imgeleri

- **Lebombo kemiği:** Muhtemelen günümüze ulaşan **en eski matematiksel nesne**, yaklaşık olarak **M.Ö. 35.000** yılına ait olduğu düşünülen, Swaziland'ın Lebombo dağındaki Border Mağarasında bulunan **Lebombo Kemiği**dir. Bu; üzerinde 29 ayrı çentik bulunan bir maymun kaval kemiğidir. Üzerindeki çentiklerin sayısından, bunun bir çeşit **ay takvimi** veya **menstrüel** takvim olabileceği düşünülüyor.
- **Ishango kemikleri (M.Ö. 20.000):** Uganda – Kongo sınırında Nil nehri ve Edward gölü yakınlarındaki Ishango Bölgesinde bulunduğu için bu adla anılıyor. Öncekiler gibi maymun kemiği üzerine çentikler atılarak oluşturulmuş bir matematik gereci olduğu tahmin ediliyor.

- Eğer kemik üstündeki çentikler çetelelerse, somut bilgilerin depolanmasına ve iletişim yoluyla aktarılmasına ilişkin ilk girişim oldukları için epeyce önemlidirler.
- Bu çeteleler, somut bilgiyi soyut işaretlere dönüştürmüşlerdir.
- Verileri kendi bağlamından ve eşzamanlı bir olaydan soyutlamış / uzaklaştırmıştır.
- Sözle uçan bilgiyi, statik bir formda ifade ederek, bilgiyi bilenden ayırmıştır.

Neolitik (Cıvalı Taş) Dönemi

- Uygarlığın ilk adımları atılmaya başlandı. Yakın Doğu'da ilk tarım toplulukları görülmeye başlandı. Hayvanlar evcilleştirildi. Çömlek yapımı başladı. Kilden heykelcikler üretildi.

Kibele Anadolu kökenli bir ana tanrıçadır. Ana tanrıça inancı, birçok kültürde farklı isimlerle yer alır (Konya – Çumra – Catalhöyük, MÖ 10.000)

Çatalhöyük, Konya

MÖ. 7400 - 5200

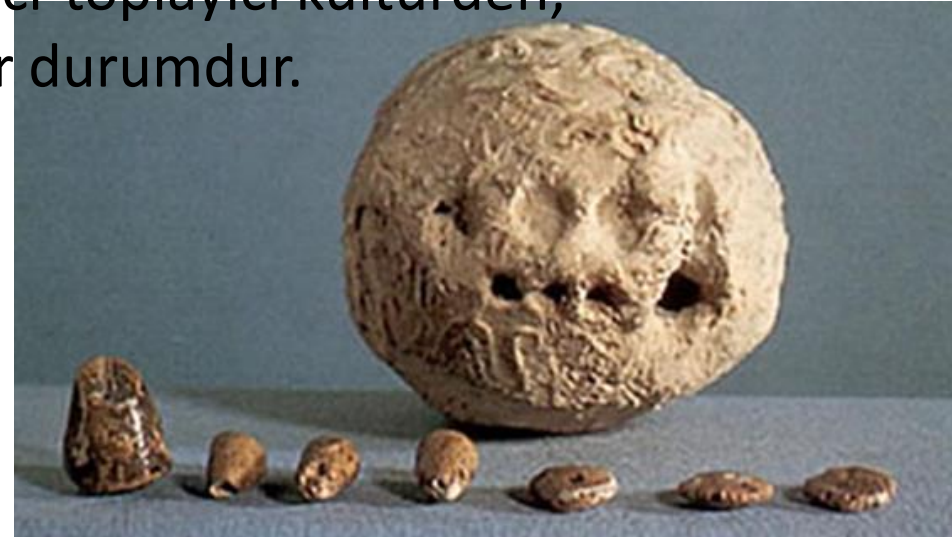
Göbeklitepe, Urfa

MÖ 11400

Hesaptaşı sistemi

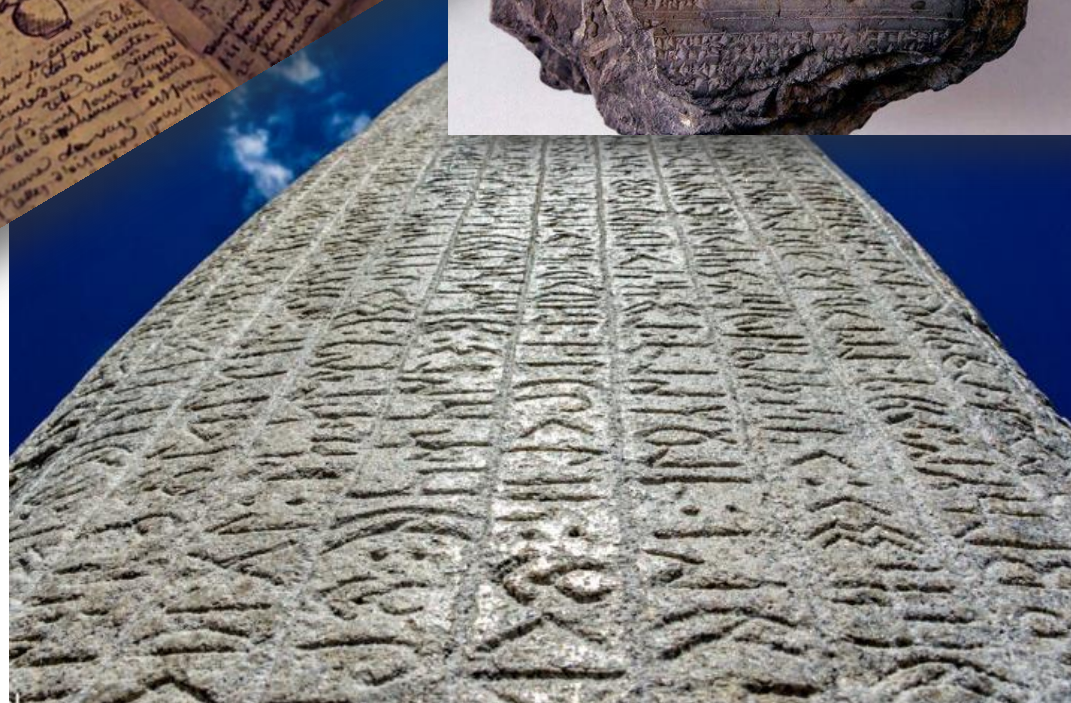
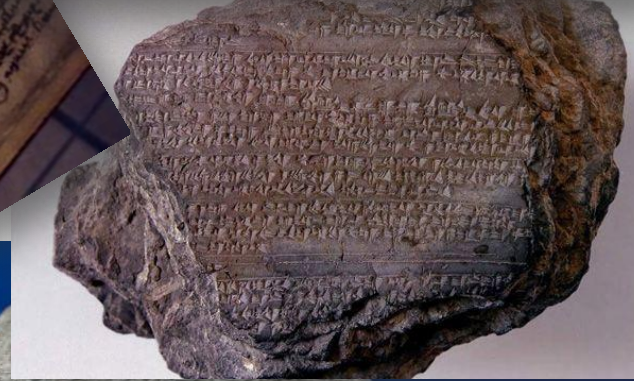
- Niceliksel bilginin kaydını tutan çeteleden farklı olarak, hesaptaşı **niteliksel bilgi** de taşıyordu.
- Paleolitik ya da Mezolitik dönem çeteleleri sadece hakkında bilgi tutulan nesne ya da olayı sayarken, neolitik dönemin hesaptaşlarının ekonomik verilerle ilgili olduğu düşünülmektedir.
- Bu da toplumsal yaşamda, avcı-toplayıcı kültürden, tarım topluma geçişle ilgili bir durumdur.

- **Hesaptaşları** niceliksel bilginin yanı sıra, niteliksel bilginin de kaydını tutabiliyordu.
- **«*Hangi tür maldan ne kadar var?*»** sorusu hesaptaşları üzerine yerleştirilen farklı geometrik biçimlerdeki parçalarla kalıcı bir bilgiye dönüştürüyordu.

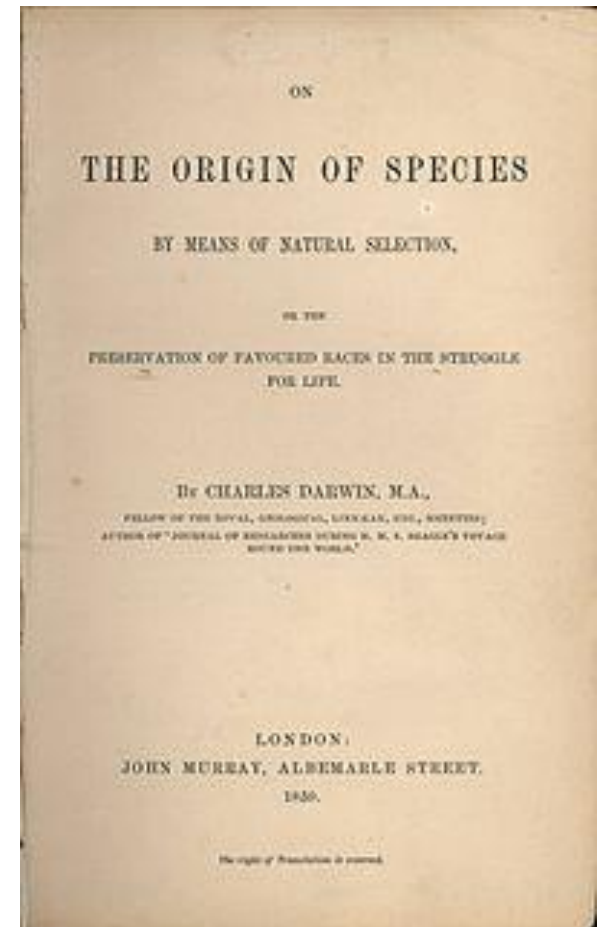
**Nesneden simgeye:
Yazının açtığı ufuklar**

KAĞIT ÖNCESİ

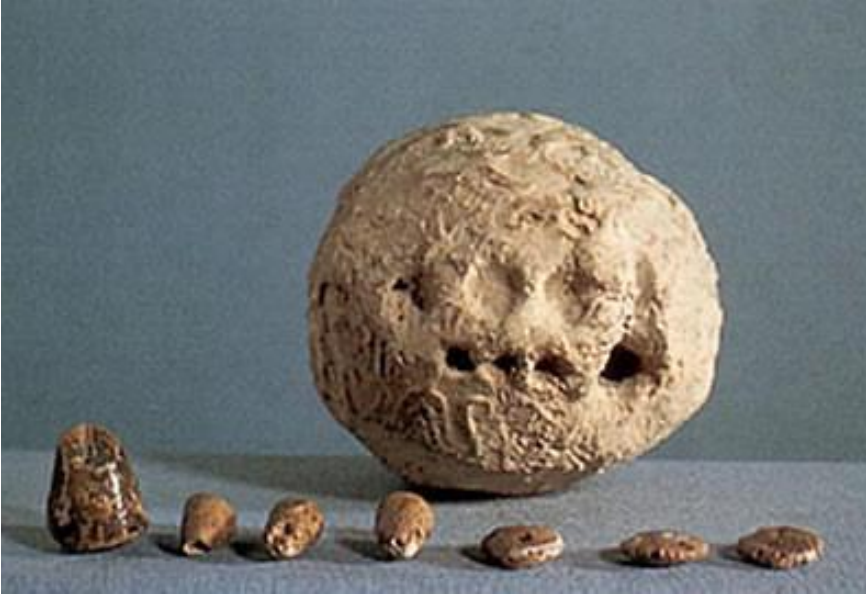
Yazı: İnsanlığın en büyük icadı

- Bilginin kayıtlanması, sürekli gelişmeyi olanaklı kılmıştır.

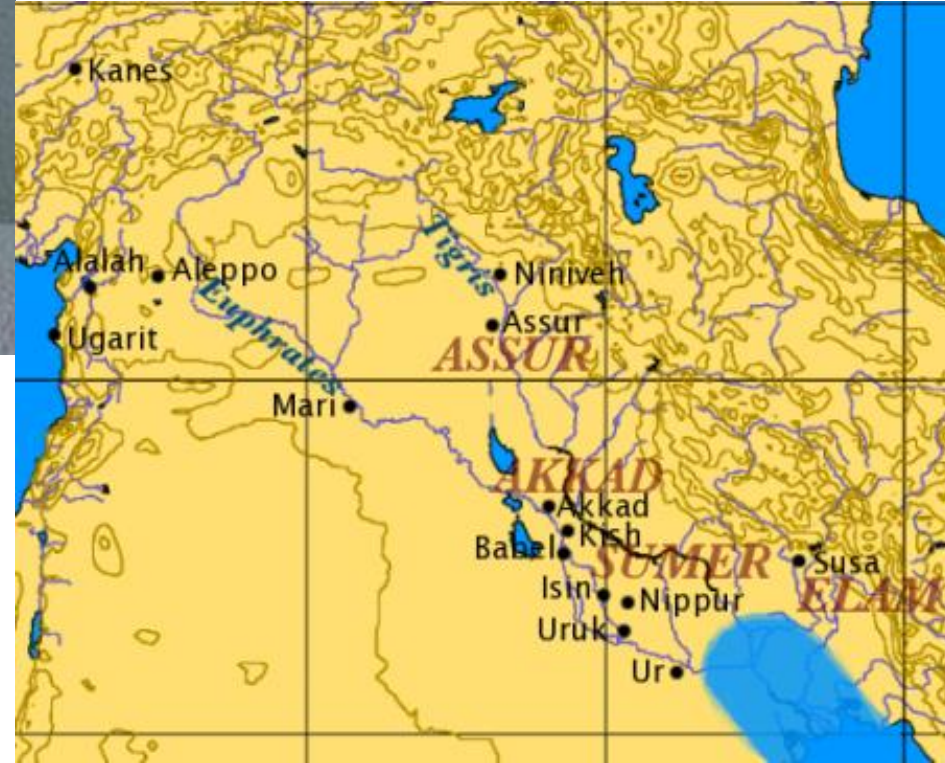

«Geniřleyen bir ekonominin zorlayıcı bir gereksinimi olarak...»

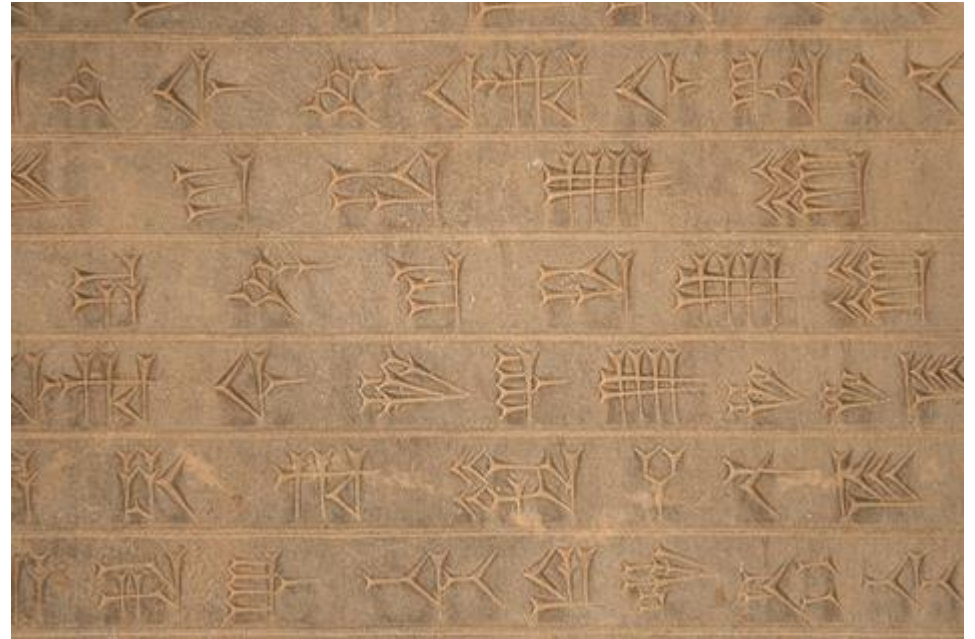
Tarımın yarattığı artı değeri kaydetmek

M.Ö. 4. bin yılın sonlarında
Mezopotamya

Yazı: Yönetici seçkinlerin belleği

Nasıl yazmaya başladık!

- Tanrısal köken kuramı, yazının insanlara tanrılar tarafından armağan edildiğini söyler. *Mısırlılar yazının **Tanrı Thoth** tarafından yaratıldığını düşünüyorlardı.*
- Piktografik köken kuramı ise ilk yazılı simgelerin piktogramlar, yani nesnelerin resimsel temsilleri olduğunu ileri sürmektedir.

Yazının icadına ilişkin varsayımlar

- Bazı uzmanlar, yazının yaklaşık M.Ö. 3300 yıllarında Uruk şehrinde yaşayan biri tarafından bilinçli olarak üretildiğini,
- **Başkaları bir grup idareci veya tüccar tarafından icat edildiğini,**
- Bazıları icat değil tesadüfi bir buluş olduğunu,
- **Önemli bir kesim ise, uzun süreye yayılan bir gelişmenin sonucu olduğunu düşünüyor.**

Hesaptaşı, kodlanan nesnenin nitelik ve niceliğini aynı anda ifade edebilen bir simgeleştirme aracı olarak yazının atası sayılır.

Hiyeroglif Yazı

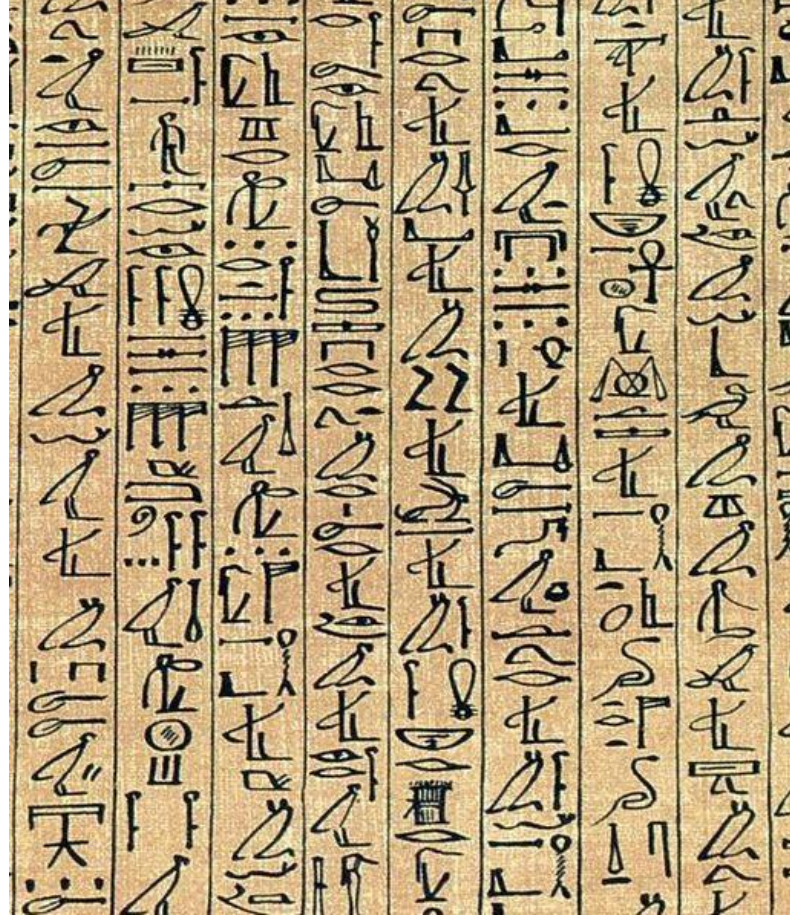

Hiyeroglif yazı

- Resim yazı olarak bilinir, ancak kutsal yazı demektir. Grekçe'deki (Eski yunanca) Hiyeroglifikon kelimesinden gelir.
- Kutsal anlamına gelen *hiyeros* ve yazıt anlamına gelen *glifo* kelimelerinden oluşmaktadır.
- ***Antik dönemde bir çok kültürde görülen, alfabe öncesi resim yazıya verilen addır.***
- Muhtemelen özellikle, Antik Yunan öncesi Mısır'da kutsal kabul edilen anıtlarda ve mezarlarda kullanıldığı için, Grekler buna «kutsal yazı» demişlerdir.

Hiyeroglif yazı

- Hitit ve Urartularca da kullanıldığı bilinmekle birlikte en yaygın bilineni Mısır hiyeroglifleridir. 700 ayrı işareten oluşur.
- Bu işaretler tek tek anlam taşıyacağı gibi, yanyana gelerek de başka anlamlar üretebilirler.

Rebus ilkesi

- İki piktografik imgenin fonetik değer yerine kullanılarak bir başka anlam yaratacak biçimde kullanılması.

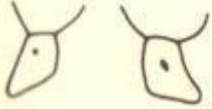

BEE + LEAF = Belief

Rebus ilkesi

- Hiyeroglif yazı, tek tek piktogramların tek başına anlamlandırılmasının yanı sıra, yan yana gelerek farklı anlamlar oluşturmaları üzerine yapılandırılmış bir sistemdir.

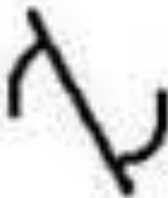
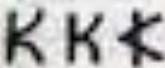
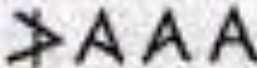
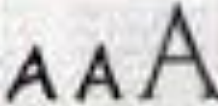
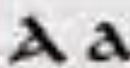
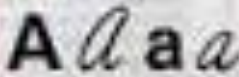
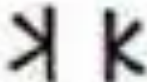
Öküz başı + buğday başağı = Çiftlik

PROTOSINAITIC SIGNS	EGYPTIAN SIGN	SEMITIC NAME
		'aleph (ox)
En eski damgalar	Kadim Mısır	Sami (Boğa)

Yazı nasıl yayıldı

- Mezopotamya'da M.Ö. 3300
- En eski mısır yazısı örneği M.Ö. 3100
- Indus (İndüs) Vadisi yazısı M.Ö. 2500
- Girit yazısı M.Ö. 1900
- Çin yazısı M.Ö. 1200

Alfabelerin evrimi

 Orhon a ve e	 alef	 elif		
 Finike	 Yunan	 Roma	 Ortaçağ	 Modern Latin
 Finike	 Yunan	 Roma	 Orta Çağ	 Modern

- Yazı sistemleri, kullanıldığı dilin özelliklerine göre geliştirilebilir. Örneğin Latin alfabesinde olmayan Ü, Ö, İ, Ş, Ğ gibi harflerin Türkçe yazı sistemine eklenmesi gibi.

Bazı kavramlar

Piktogram

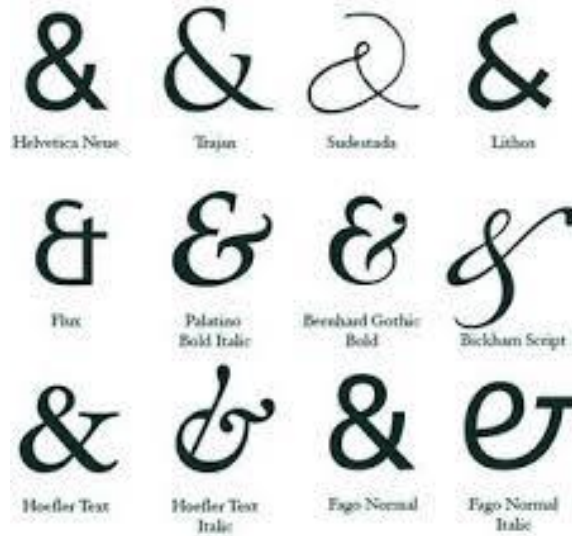
- Nesnenin görsel algıdan yansıyan temsili çizimidir. Modern yaşamda da karşılıkları vardır. Her kültürde aynı anlamı ifade ettikleri için kullanışlıdırlar.

Levha	Bilinirlik Seviyesi (%)	Levha	Bilinirlik Seviyesi (%)	Levha	Bilinirlik Seviyesi (%)
Yaya Geçidi Yaklaşımı (A,12 ^a) 	97,52	Okul Geçidi (A,13) 	86,21	Zincir Takma Mecburiyeti (D,9) 	82,47
Azami Hız Sınırı (C,14) 	96,81	Taşıt Geçme Yasağı (Eski) (C,13 ^{aa}) 	84,97	Taşıt Giremez (C,1 ^a) 	79,28
Yolda Çalışma (A,16) 	96,69	Kasisli Yol (A,7 ^a) 	71,72	İki Yönlü Yol (A,23) 	77,88
Kamyon Giremez (Eski) (C,3 ^a) 	90,84	Kontrolsüz Demiryolu Geçidi (A,26 ^a) 	83,17	Gizli Buzlanma (H,9) 	74,15

Logogram

- Rakamlar, noktalama işaretleri ve diğer semantik imgelerdir. Yazılı ifadenin ayrılmaz bir parçasıdır.

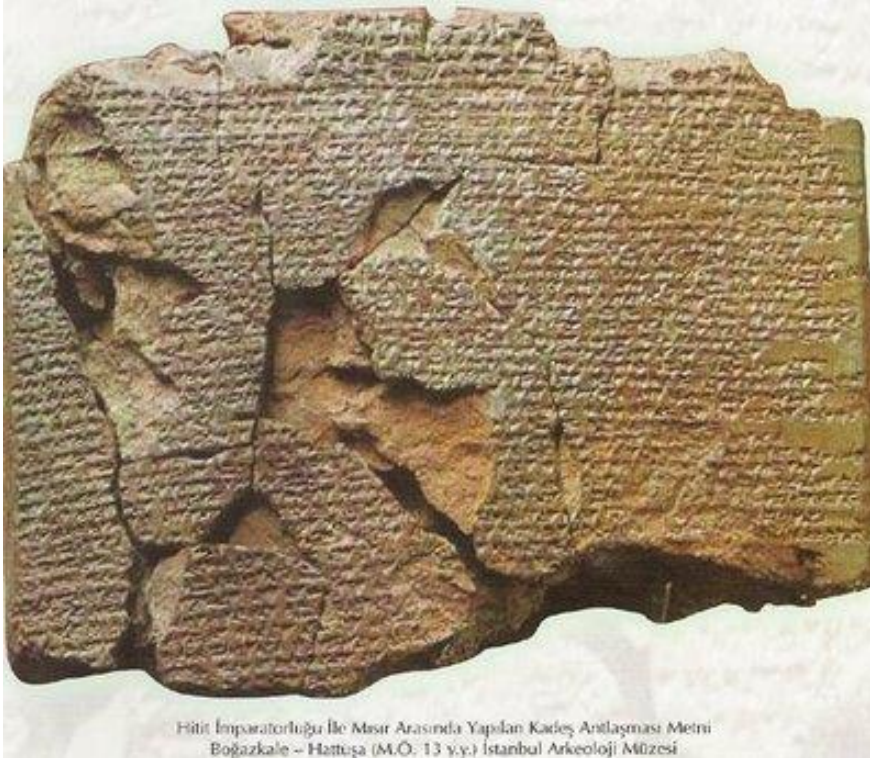
Modern hiyeroglifler

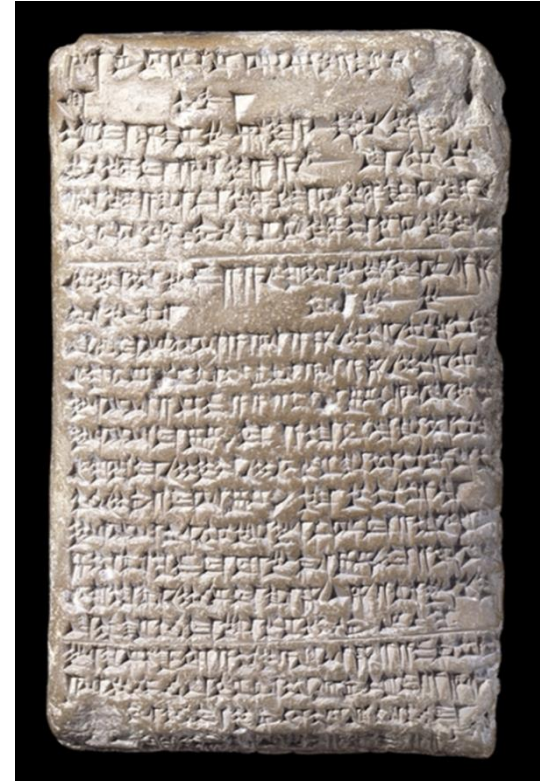
Kil tabletler

- Mezopotamya uygarlığı, düşüncüyü yazı ile sabitlerken, kil tabletler ile de taşınabilir kılmıştır.

Hittit İmparatorluğu ile Mısır Arasında Yapılan Kadeş Antlaşması Metni
Boğazkale – Hattuşa (M.Ö. 13 y.y.) İstanbul Arkeoloji Müzesi

Taş anıtlar

ORHON YAZITLARI

Türk dilinin en eski metinlerinin yazılı olduğu taşlar.

Orta Moğolistan'da Koça-Çaydam gölü dolayında Orhon ırmağının eski yatağı yakınında bulunduğu için bu adla anılan yazıtlardan Kül Tigin yazıtının 732, Bilge Kağan'ın 735, Tonyukuk'un (Tunyukuk) 716-734 yılları arasında dikilmiş olduğu tahmin edilmektedir.

- **Yazıtların Harfleri, Dili ve Üslûbu.** Orhon yazıtlarının harfleri Türk biliminde “esrarlı eski Türk yazısı” olarak adlandırılır. Bunun sebebi, harflerin eski İskandinav yazıtlarında kullanılmış ve “esrarlı harfler” diye adlandırılmış yazının harflerine çok benzemesidir. İki büyük Orhon yazıtında otuz sekiz harf kullanılmıştır (DİA, XI, 45).
- Yenisey'de bulunanlar dahil bütün yazıtlarda kullanılan işaretlerle Göktürk harflerinin sayısı elliye bulmaktadır. Bu harfleri çözen Vilhelm Ludwig Peter Thomsen'e göre eski Türk yazısı esrarlı harflere benzese de Ârâmî-İran kökenli bir yazıdır.
- Özellikle Bilge Kağan'ın beylerine ve halkına seslendiği bölümler son derece etkili bir anlatım gücüne sahiptir. Orhon yazıtlarının Türkçe'nin en eski ve en güzel nesir ve hitabet örnekleri olduğu söylenebilir (Tekin, *Orhon Yazıtları*, s. 14-22).

Papirüs

Bilginin çoğaltılması ve yayılmasını
kolaylaştıran icat: Kağıt

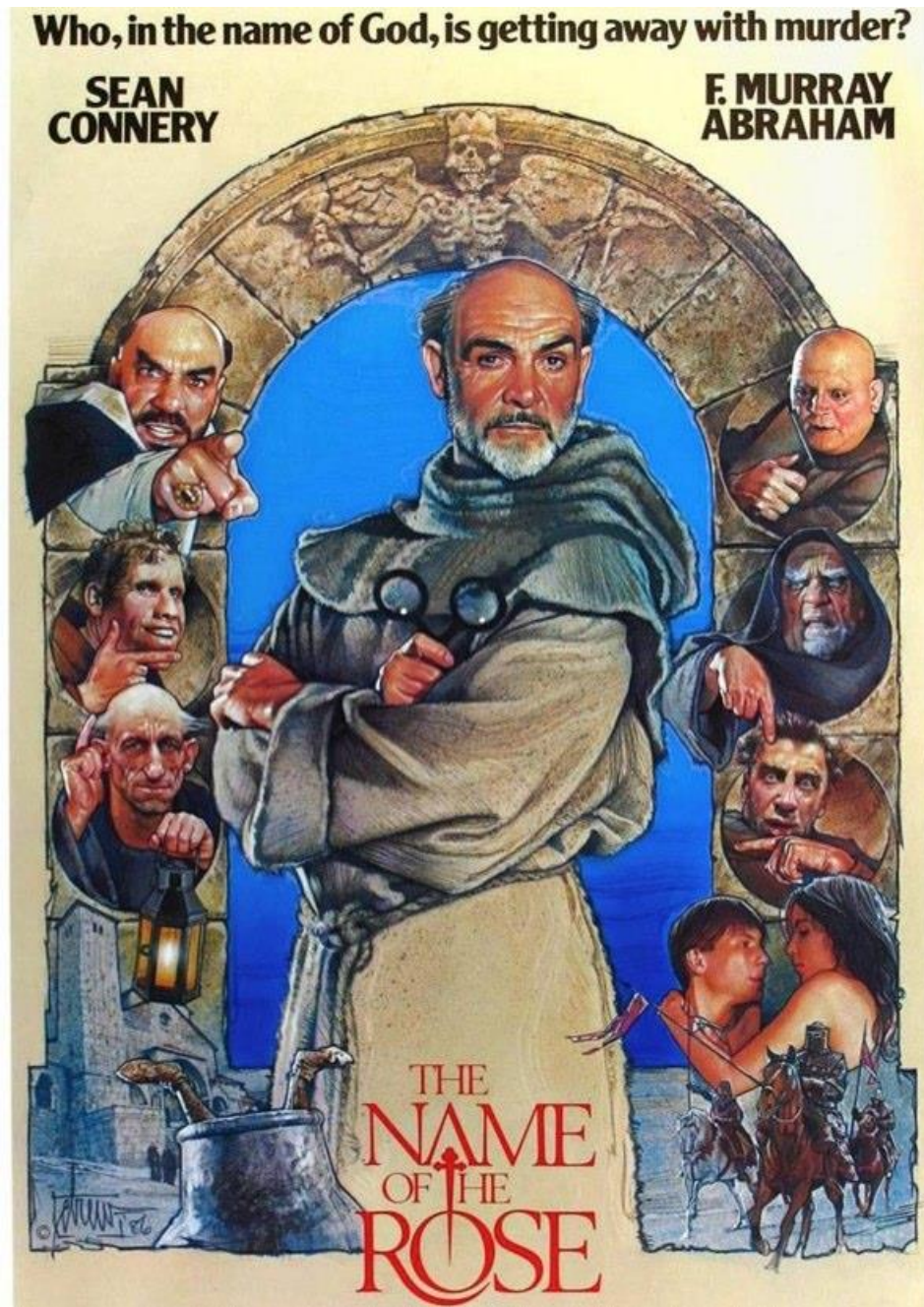

İzlemeden Geçme

Gülün Adı (Le Nom de la Rose)

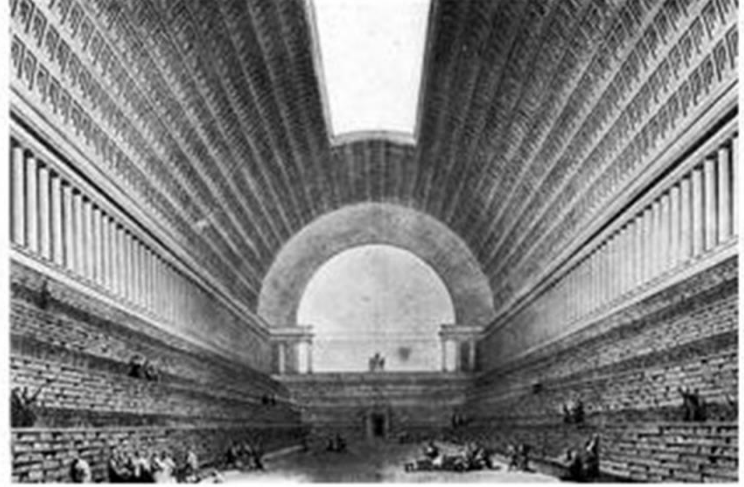
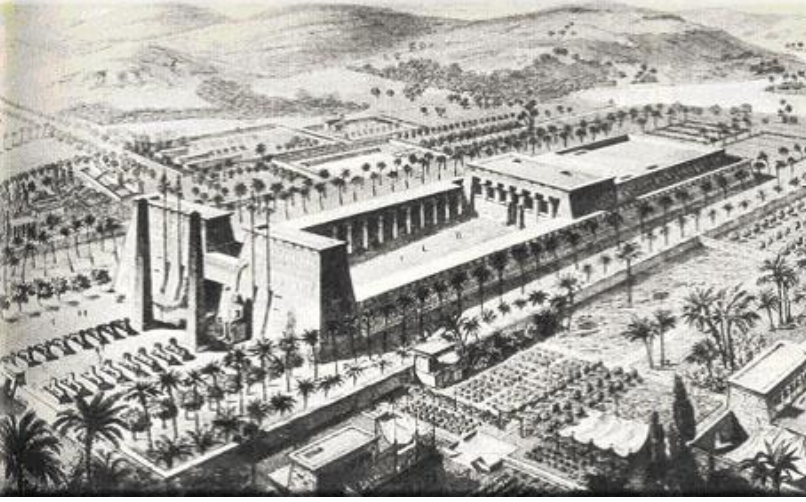
- Süre: 2s 11dk
- Yönetmen: Jean-Jacques Annaud
- Oyuncular: Sean Connery Christian Slater, Elya Baskin
- Tür: Macera, Dram, Gerilim
- Ülke: Fransa, İtalya, Almanya

Yazının üzerine yazıldığı ağır bir araç olan taştan uzaklaştıkça düşünce hafiflik kazandı.

- Bütün bunlar, merakı, gözlemi ve düşünmeyi canlandıran koşullardı.
- Üzerine yazı yazılan malzemeler hafifledikçe yazma da kolaylaştı ve düşüncenin ve eylemin kalıcılaşmasına, dünyevileşmesine hizmet etti.

İskenderiye kütüphanesi

MÖ 3. yüzyılın başlarında Mısır'ın İskenderiye kentinde Ptolemaios hanedanı tarafından kurulmuş olan antik kütüphane. İskenderiye Müzesi olarak bilinen araştırma enstitüsünün bir bölümü olarak inşa edildi.

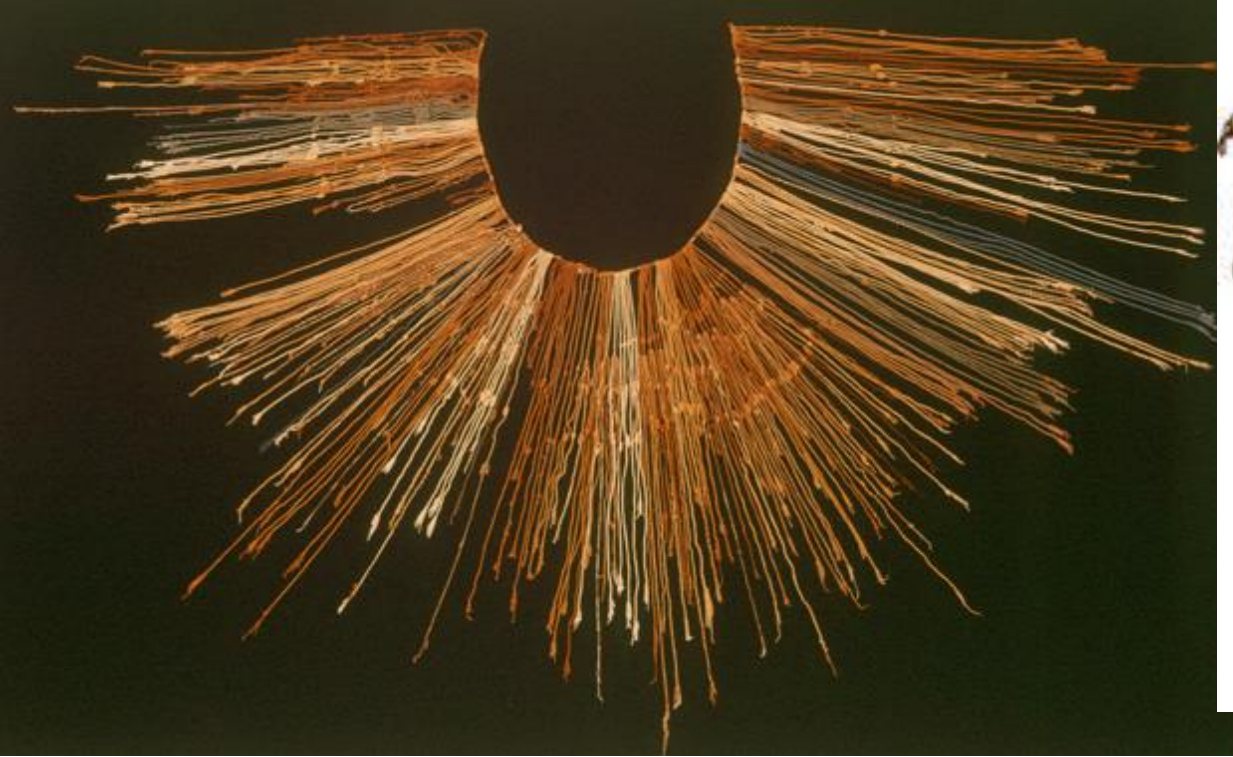
İnsanlık tarihinde meydana getirilmiş önemli eserlerden biridir.

Eski kaynaklar, burada 150 bin cilt el yazması eserin toplandığını kaydeder. Kütüphanenin varlığını 4. yüzyıla kadar sürdürdüğü bilinmektedir.

İnsanlık tarihinin bu bilim ve kültür hazinesi yakılarak yok edilmiştir.

Yazısız kayıtlama tekniği

Quipu: Dügümlenmiş ipler

Elifba, Alfabe, Alphabet

ABC

Yazı: İnsanlığın en büyük icadı

- Yazı büyük miktarda bilginin depolanmasını ve gerektiğinde yeniden elde edilmesini olanaklı kılmıştır.

Resim yazı / Piktografi

- Piktogramlardan oluşan ilk yazı sistemlerinde her bir işaret konuşmayı değil, kavramları, nesneleri ve eylemleri temsil ediyordu.

Adak Vazosu. Ur-Nammu Dönemi, M.Ö. 2.047-2.030, Mermer. Rezan Has Müzesi Koleksiyonu.

<https://kayipdiller.com/piktografi/>

Yazı sistemlerinin üç aşaması

- Piktografik (Resimsel – Kavram, nesne ya da eylem tek bir resimsel öge ile anlatılıyor)
- Hecesel piktografik (Simgesel/Resimsel – Ancak kavram, nesne ya da eylemler birkaç resmin yan yana gelmesi ile ifade ediliyor – **Rebus ilkesini hatırlayınız**)
- Fonetik (Simgesel, sese karşılık gelen harfler ve alfabe kullanılıyor)

Rebus ilkesi

- İki piktografik imgenin fonetik değer yerine kullanılarak bir başka anlam yaratacak biçimde kullanılması.

BEE + LEAF = Belief

Eskiden yazı yazmak uzmanlık isterdi!

- Geliştikçe, farklı iki piktogram yan yana gelerek, farklı bir anlamı ifade eden ilk yazı sistemlerine evrildi. Ancak yine de bu yazı sistemi, yüzlerce farklı figür barındırdığı için, öğrenilmesi ve uygulanması zordu. **Bu nedenle örneğin Mısır'da seçkin bir katipler grubu oluşmuştu.**

Fonogram ve alfabe

- Asıl dönüşüm, konuşma sırasında çıkarılan her bir sesi temsil eden “ses işaretlerinin” kullanılmasıyla oldu. Bu ses işaretleri grubu “ALFABE” olarak adlandırılır.
- Herhangi bir alfabe, konuşulan herhangi bir dili, sessel özelliklerini aşağı yukarı karşılayarak kayıt altına alabilir.

Fonetik ilkesi

- FONETİK İLKE: Konuşma dilinde çıkarılan her bir sesi bir işaretle temsil etme ilkesidir.
- Bir dilin yazılmasını olanaklı kılan ve çıkarılan her bir sese karşılık gelen alfabedeki her bir harfe “FONOGRAM”, genel olarak konuşma diline ait tek bir sesin tek bir harfle temsil edildiği yazı sistemine de “FONETİK YAZI” sistemi denir.

**Bugünkü alfabelerin en temelinde,
M.Ö. 1500'lü yıllarda kullanılmaya
başlanan Fenike alfabesi vardır.**

Fenike alfabesi 22 Karakterden oluşur ve sesli harfler yoktur.

							
Z Zayin Weapon	W Waw Hook	H He Window	D Daleth Door	G Gimel Camel	B Beth House	' Aleph Ox	
							
N Nun Fish	M Mem Water	L Lamedh Ox-Goad	K Kaph Palm of Hand	Y Yodh Hand	T Teth Unknown	H Heth Fence	
							
T Taw Mark	SH Shin Tooth	R Resh Head	Q Qoph Monkey	S Sadhe Fishhook	P Peh Mouth	' Ayin Eye	S Samekh Support

- Alfabadeki her bir karakter birkaç heceyle söylenebilen bir sessiz harfi temsil ediyordu. Okuma, yani anlam çıkarma, yan yana gelen harflerin bağlamından çıkarılıyordu.

Yunanlılar Fenike alfabesine sesli harfleri kattılar ve harf sayısını 24'e çıkardılar.

Α Alpha (al-fah)	Β Beta (bay-tah)	Γ Gamma (gam-ah)	Δ Delta (del-ta)	Ε Epsilon (ep-si-lon)	Ζ Zeta (zay-tah)	Η Eta (ay-tah)	Θ Theta (thay-tah)
Ι Iota (eye-o-tah)	Κ Kappa (cap-pah)	Λ Lambda (lamb-dah)	Μ Mu (mew)	Ν Nu (new)	Ξ Xi (zie)	Ο Omicron (om-e-cron)	Π Pi (pie)
Ρ Rho (roe)	Σ Sigma (sig-mah)	Τ Tau (taw)	Υ Upsilon (up-si-lon)	Φ Phi (fie)	Χ Chi (kie)	Ψ Psi (sigh)	Ω Omega (oh-may-gah)

Farklı kıtalarda alfabe

Maya Resimyazısı: Maya Glifleri

	Zapotek	İspanyolca	Türkçe	Zapotek glifleri
1	Chilla	Lagarto	Timsah	
2	Laa	Relámpago	Yıldırım	
3	Laala	?	?	
4	Lachi	Juego de pelota?	Top oyunu?	
5	Zee	Miseria	Talhsizlik	
6	Lana	Flecha, Tizne	Ok, İş	
7	China	Venado	Geyik	
8	Lapa	?	?	
9	Nica	Aqua	Su	
10	Tella	Nudo	Düğüm	
11	Loo	Mona, Mono	Maymun	
12	Pija	Planta jabonera	Sabun ağacı	
13	Laa	?	?	
14	Lache	Corazón	Yürek	
15	Naa	Milpa	Mısır tarlası	
16	Loo	Ojo	Göz	
17	Xco	Tembler	Deprem	
18	Lopa	?	?	
19	Lape	Gota	Damla	
20	Loo	Principal	Elendi, Hükümdar	

**Alfabenin farklı coğrafyala
yayılmasında sosyal etkenler**

İmparatorluk organizasyonu ve din olgusu: Roma ve hristiyanlık

- Latin (Roma) 23 harften oluşur. Yunan ve Etrüsk alfabesinin izlerini taşır. M.Ö. 5. yüzyılda kullanılmaya başlanmış, M.Ö. 3. Yüzyılda ise yaklaşık olarak bugünkü formunu almıştır.

Roma Rakamları

I	1
II	2
III	3
IV	4
V	5
VI	6
VII	7
VIII	8
IX	9
X	10
XI	11
XII	12
XIII	13
XIV	14
XV	15
XVI	16
XVII	17
XVIII	18
XIX	19
XX	20

XXI	21
XXII	22
XXIII	23
XXIV	24
XXV	25
XXVI	26
XXVII	27
XXVIII	28
XXIX	29
XXX	30
XXXI	31
XXXII	32
XXXIII	33
XXXIV	34
XXXV	35
XXXVI	36
XXXVII	37
XXXVIII	38
XXXIX	39
XL	40

XLI	41
XLII	42
XLIII	43
XLIV	44
XLV	45
XLVI	46
XLVII	47
XLVIII	48
XLIX	49
L	50
LI	51
LII	52
LIII	53
LIV	54
LV	55
LVI	56
LVII	57
LVIII	58
LIX	59
LX	60

LXI	61
LXII	62
LXIII	63
LXIV	64
LXV	65
LXVI	66
LXVII	67
LXVIII	68
LXIX	69
LXX	70
LXXI	71
LXXII	72
LXXIII	73
LXXIV	74
LXXV	75
LXXVI	76
LXXVII	77
LXXVIII	78
LXXIX	79
LXXX	80

LXXXI	81
LXXXII	82
LXXXIII	83
LXXXIV	84
LXXXV	85
LXXXVI	86
LXXXVII	87
LXXXVIII	88
LXXXIX	89
XC	90
XCI	91
XCII	92
XCIII	93
XCIV	94
XCV	95
XCVI	96
XCVII	97
XCVIII	98
XCIX	99
C	100
D	500
M	1000

Latince ve Hristiyanlık

- Roma İmparatorluğunun resmi dili olan Latince, zaten Roma İmparatorluğunun yayıldığı geniş coğrafyada kullanılıyordu.
- İmparator I. Theodosius MS 391 yılında Hristiyanlığı Roma'nın resmi dini ilan etti.
- Böylece Latince ve Roma Alfabesi de Hristiyanlığın yayıldığı coğrafyaya doğru yayılmaya başladı.

Incipit liber introductorius in astronomiam Albumasar abalachi.

¶ Pudsannos artium principijs que ars extrinseca pre
scribi solet librorū in inicijs: non scripto vllō autentico
q̄ ego mea lingua inuenerim: sed doctorum tantū sua
cuiusq̄ sententia paratur. Apud arabes contra duoz
siquidem primum nec aduertisse videntur vnq̄: tam ꝛ
si particulariter vnq̄ ac sparsim assumāt: nostro tamē
iudicio non parum necessarium. Scdm̄ vero Lōmer
ticiū quidez illis nec scripto dignum visum est tanq̄
egregium aliq̄d inuente scripture cōmendarunt. Ab hoc igitur sc̄o genere
huius operis auctor incipiens: septeꝛ inquit sunt omnis tractatus in inicijs
Auctoris intentio: operis vtilitas: nomen auctoris: nomen libri: locus in or
dine disciplinū: species inter theoricā ꝛ practicā: partitiones libri. Que
apud nos q̄nq̄ partito sufficiens operis videlicet tytulo: auctoris intentiōe
finali causa: materia tractandi: et ordine que omnes fere tam tractatus q̄
materie omnis exordio ꝛ necessaria et sufficere videntur: suā tamē singul
reddat causā. Que cum ego prolixitatis exosus ꝛ quasi min⁹ continentia:
cum et hunc morem latinis cognoscerem preterire volens anīo ipso potius
tractatu exordiri pararem. Tu mihi studioꝝ oīm specialis atq̄ inseparabil
comes: rerumq̄ ꝛ actuum per omnia consoꝛ vnice mihi memores obuiasti

Arapça ve İslamiyet

ا	ب	ت	ث	ج	ح	خ	د	ذ	ر	ز	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ق	ك	ل	م	ن	و	ه	ي
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

- 28 harften oluşan Arap Alfabeti'nde temel şekil sayısı ise 17'dir. Arap yazısı sağdan sola doğru yazılır. Harflerin çoğunluğu sessizdir.
- Harflerin seslenmesini sağlayan, ancak dinî metinler ve şiirler dışında pek kullanılmayan işaretlere hareke denir. Arap harflerinin yazılışları, kelimenin başında, ortasında ve sonunda bulunmalarına göre kısmi değişiklikler gösterir.

Elifba , Alfabe, Alphabet

- Arap alfabesi M.S. 2-4. yüzyıllar arasında Nebati yazısından geliştiği düşünülüyor. Günümüze ulaşan en eski Arapça yazı örnekleri MS 6 yüzyıla aittir.
- Arapça da semitik dil ailesine mensuptur. Semitik bir dil olan Fenikece ile Arapça arasında birçok benzerlik vardır. Örneğin Fenike alfabesinin ilk harfleri olan *aleph* ve *beth*, Arap alfabesinin ilk iki harfi olan *elif* ve *bayaya* benzerliği dikkat çekicidir.

İslamiyetin etkisi

- Arap alfabesinin 7. yüzyıla kadar sadece Arap yarımadasında kullanıldığı biliniyor. Ama, Hz. Muhammet'in peygamber olarak MS 610 yılından itibaren İslamiyeti yaygınlaştırmaya başlamasıyla, Arapça da hem dil, hem de alfabe olarak Arap yarımadasından çıkmaya başladı. İslamiyeti kabul eden topluluklarda ve coğrafyada yaygınlaştı.

Rus imparatorluğu ve kiril alfabesi

- Yaygın olarak [Slav dillerinin](#) yazımında kullanılan alfabedir.
- Adını [Ortodoks rahipleri Kiril ve Methodius](#)'tan almış olmasına karşın bu alfabeyi gerçekte onların geliştirdiğine ilişkin kesin bilgi yoktur.
- Alfabeyi Kiril ve Methodius'un öğrencilerinin 9. yüzyılda geliştirdiklerine ilişkin kanıtlar var.
- Kiril [Orta Çağ Yunan](#) / [Bizans](#) alfabesinin temelinde geliştirerek [Yunanca'da](#) bulunmayan birtakım [Slav](#) seslerini de buraya eklenmesiyle oluşturulmuştur. Rus etkisinin yaygın olduğu ülkelerde kullanılmaktadır.

Latinizasyon

- Latin alfabesi dışındaki ses sistemlerinin Latin Alfabesine çevrilmesi.
- Latinizasyon işlemi sırasında Latin gelen eklemeler yapılır.

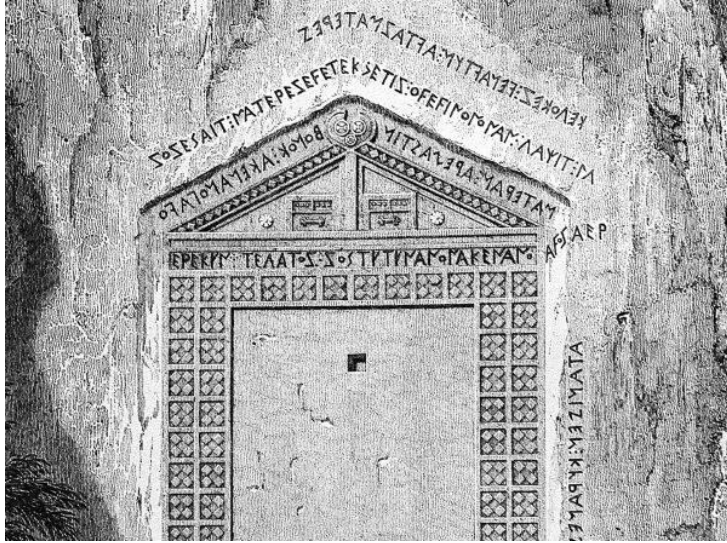
Kiril Latinizasyon																																					
A	B	C	Ç	D	E	Ә	F	G	Ğ	Ġ	H	İ	J	K	Қ	L	M	N	Ñ	O	Ö	P	R	S	Ş	T	U	Ü	Y	V	Z	W	Ț	Ȣ	Š	Ž	
А	Б	В	Г	Д	Е	Ә	Ө	Г	Ғ	Ғ	Һ	Х	И	Ж	К	Қ	Л	М	Н	Ң	О	Ө	П	Р	С	Ш	Т	У	Ү	Й	В	З	Ў	Ц	З	Ҷ	З

Anadolu Dilleri

- İmparatorluğun dili olan Aramice, batıda Hellas doğuda İndus Vadisi'ne kadar 200 yıl hüküm süren Akhaimenidlerle birlikte yaygınlaşmıştır.
- **Orta Doğu'da yaygın olan antik dillerin çoğunu kapsayan Sami veya Semitik diller, Asya-Afrika dil ailesinin ana alt grubunu oluşturmaktaydı.**
- Bunlar arasında başta Aramice olmak üzere; Akadça, Fenikece, günümüz Arapça ve İbranicesi hatta Süryanice en fazla konuşulan Sami dilleriydi.
- **Adını; Nuh'un oğlu Sam'dan alan Sami dillerinin M.Ö. I. Binyıl'ın başından itibaren Anadolu'da konuşulduğunu Akkadça kil tabletlerden, Pers İmparatorluğu'na ait anıtlardan ve Yahudilere ait birçok mezar ve adak yazıtından öğrenmekteyiz.**
- Akhaimenid Hanedanlığı'na son veren Makedonya Kralı Büyük İskender ile birlikte (M.Ö. 331) Fenikece ve Aramice yazıtlar zaman içinde yerini Hellence'ye bırakmıştır.

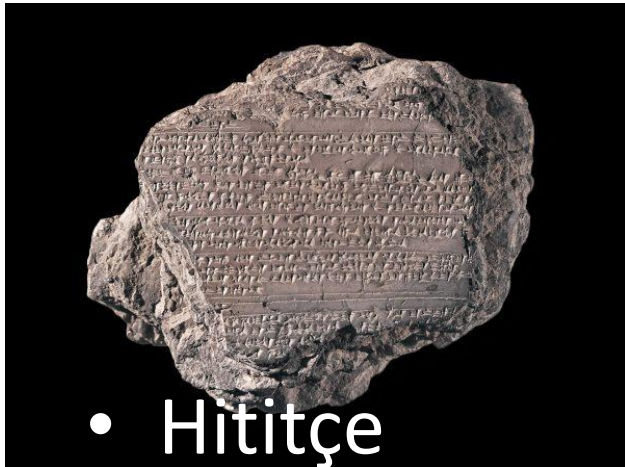
Farklı alfabeler

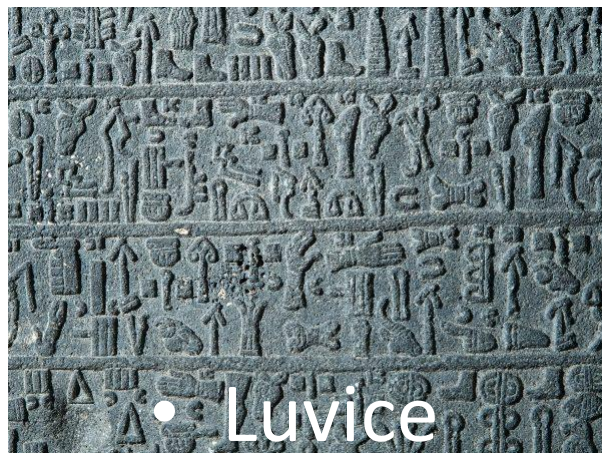
- Frigce

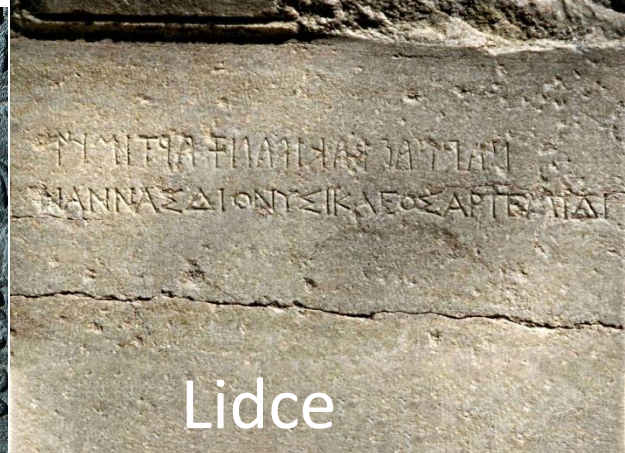
- Fenikece

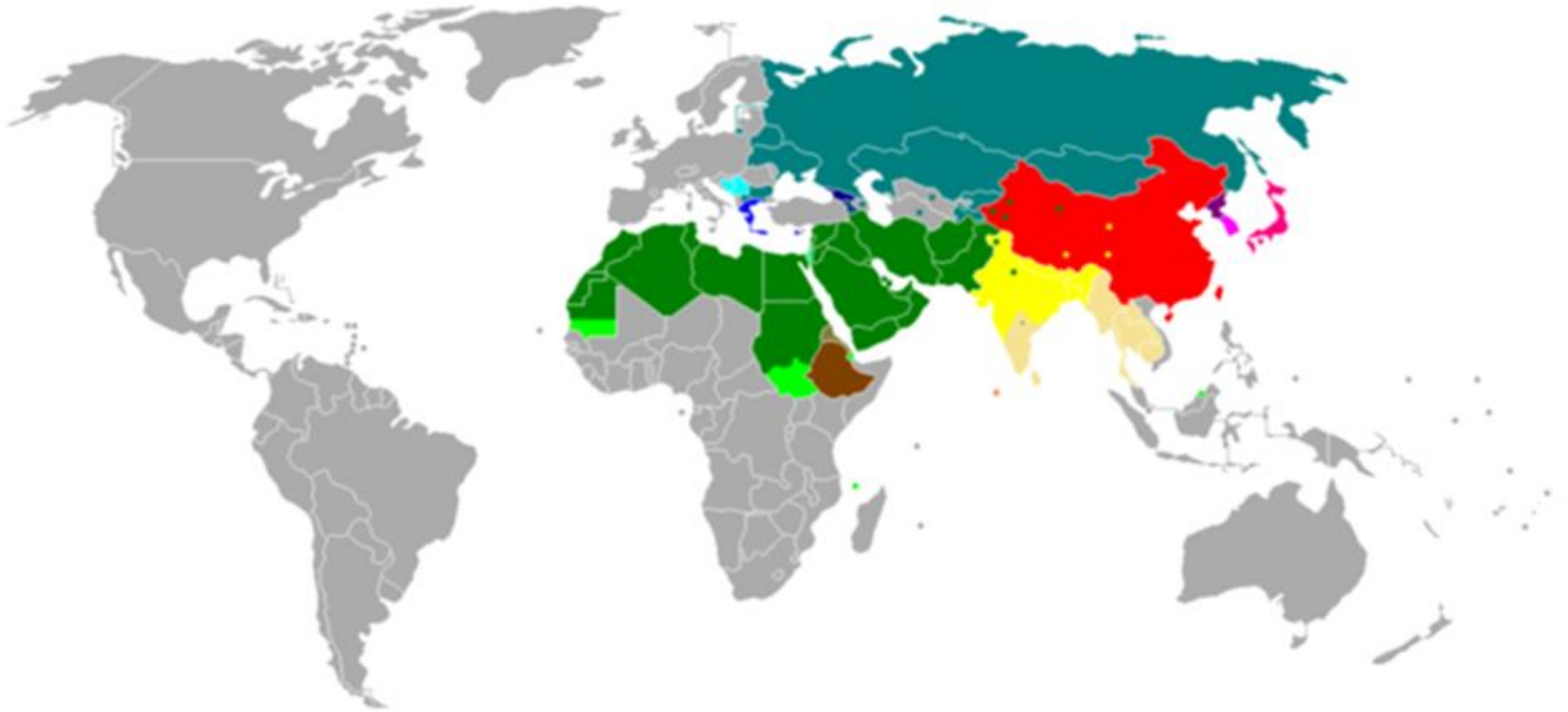
- Hititçe

- Luvice

Lidce

Alfabeler: Latin alfabeti , Kiril alfabeti , Latin ve Kiril alfabeleri , Yunan alfabeti , Gürcü ve Ermeni alfabeleri

Abjads: Arap alfabeti , Arap ve Latin alfabeleri , İbranî ve Arap alfabeleri

Abugidas: North Indic , South Indic , Thaana , Ethiopic , Ethiopic and Arabic

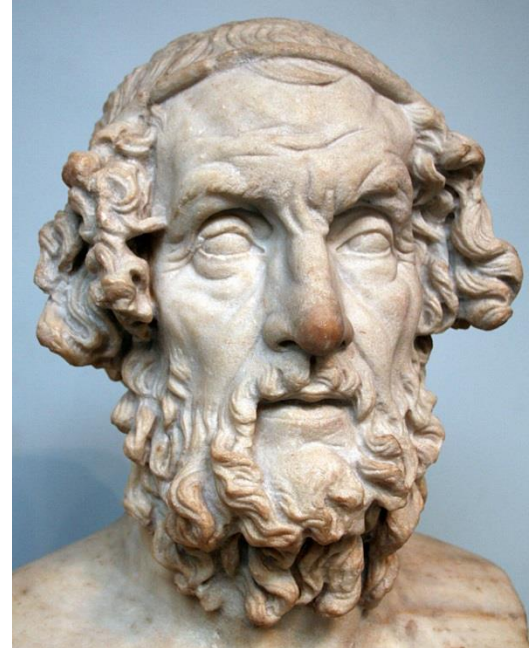
Logographic+syllabic: Pure logographic , Mixed logographic and syllabaries , Featural-alphabetic syllabary + limited logographic Featural-alphabetic syllabary

Alfabe ve Okuryazarlık

Yunanlılar, alfabeyi etkin olarak kullanan ilk ulus olarak, okuryazarlığı ve çağdaş düşüncenin eğitimsel temellerini de icat ettiler.

- Antik Yunan uygarlığının günümüze de ulaşan edebiyat ürünleri sözlü kültür üzerine kuruluydu. Homeros'un bugün de oldukça meşhur olan epik eserlerinin ilk biçimleri şiir olarak düzenlenmişti.
- İçerdikleri ritim ezberlenmelerini kolaylaştırıyordu.

3 bin yıllık öyküler

- Odyse ve İlyada
Homeros tarafından
“söylendiği” bilinen
en eski öyküler olarak
MÖ 8. – 7. yüzyıllara
tarihlenmektedir.

Sözlü gelenek

- Alfabe icat edilmiş olmasına rağmen, bu ilk edebiyat ürünlerine hayat verensözlü gelenek asıl olarak ezberlemeye, yani zihin gücüne dayanıyordu. Bunu kolaylaştırmak için, şiirin ritminden yararlanılıyordu.
- (s. 110 – Walter Ong)

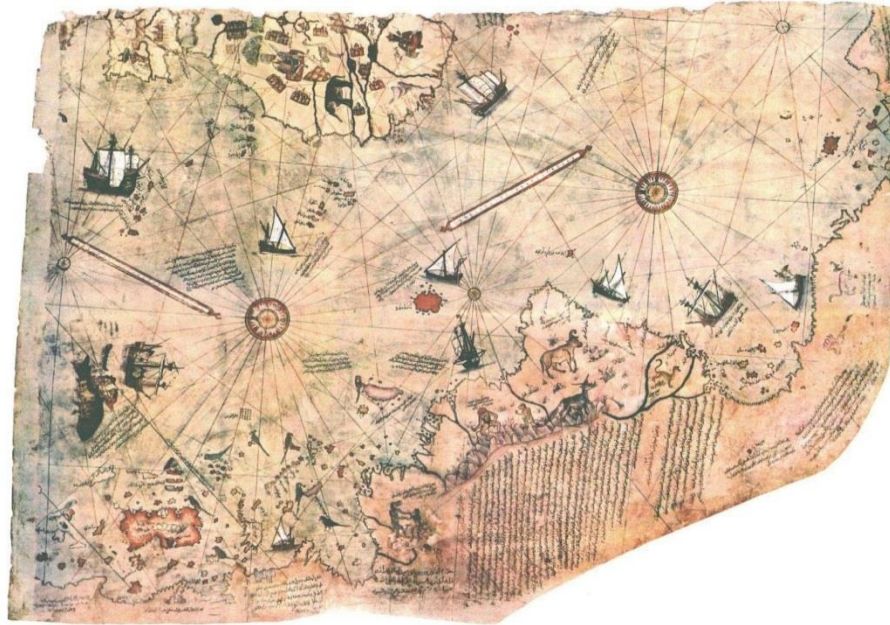
Şiirden düz yazıya

- Daha sonra alfabenin yardımı ile kayda alınanlar ise, ilk olarak bu sözlü geleneğin seslendirdiği epik şiirlerdi. Yazı ile birlikte, sözlü geleneğin ihtiyaç duyduğu “ritim” ortadan kalktı ve yazı bugünkü anlamda “nesir”in (düzyazı) ortaya çıkmasını da sağladı. Böylece, bilim ve felsefe gibi alanlarda daha önemli gelişmelere yol açtı.

Antik Yunan'ın yazı malzemesi: Parşömen

- Antik Mısır'ın malzemesi papirüsken, Antik Yunan'ın gözde malzemesi parşömendi.
- Parşömen hayvan dersinin uygun biçimde işlenmesiyle elde ediliyordu. Bugünkü İzmir'e bağlı Bergama'da (Pergamon) yaygın olarak üretildiği ve bu nedenle de adını bu yöreden aldığı söylenmektedir.

- Parşömen pahalı ve görece zor elde edilen bir malzemeydi. Bu nedenle Antik Yunan'da Mısır'dan ithal edilen papirüs de sık kullanılan bir yazı malzemesiydi. Ancak parşömen papirüse göre daha dayanıklı bir üründü.

Kitap sözcüğünün kökeni

- Pyprus - Byblos - Biblos
- Biblion, ya da biblia ikiye katlanmış ya da tek yapraklık papirüs metinlerdir. Her biri “bir drahomaya” satın alınabilecek kadar ucuzdur. Bu malzeme okuryazarlığın gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. (İletişim Tarihi s. 95-96)

Biçimsel olarak kitap

- Parşomen elyazmaları, papirüs rulolardan farklı olarak, bugünkü kitabın biçimsel özelliklerini taşıyordu.

Bilginin hızı

İlk çağlarda iletişimin hızı ulaşımın hızı ile doğru orantılıdır.

- Yazı önemli bir keşiftir. Ancak bilginin bir yerden, başka bir yere en hızlı biçimde iletilmesi ihtiyacı da iletişim alanındaki devrimleri tetiklemiştir.

Tekerleğin icadı

- MÖ 4000'li yıllarda icat edilen tekerler özellikle ağır yüklerin taşınması açısından önemli bir buluştu.
- At, eşek ve sığırın evcilleştirilmesi, ulaşım ve taşıma açısından dolayısıyla bilginin taşınması açısından da önemli sonuçlar doğurdu.

- İnsan yürüme hızında saatte 4 km. yol katediyor. Bu da bir günde ortalama 40 km. yol demek.
- Ortadoğu'da kervanlar günde 35-50 km yol yapabiliyordu.
- Odysseia'da kürekli gemilerin hızı saatte 1 mil kadardı. Yelkenle ise bu hız 3 mile çıkabiliyordu.
- İki yüz yıl sonra bu hız 3 katına çıkmıştı. Uygun koşullarda denizde günde 140-150 mil yol katedilebiliyordu.
- Pire'den Efes'e iki buçuk günde, yine Pire'den İskenderiye'ye 7-8 günde gidiliyordu.
- 9 Eylül 1570'te Kıbrıs'ın fethi, İstanbul'a 16 günde, Venedik'e 46 günde, Madrit'e ise 102 günde ulaşmıştı.

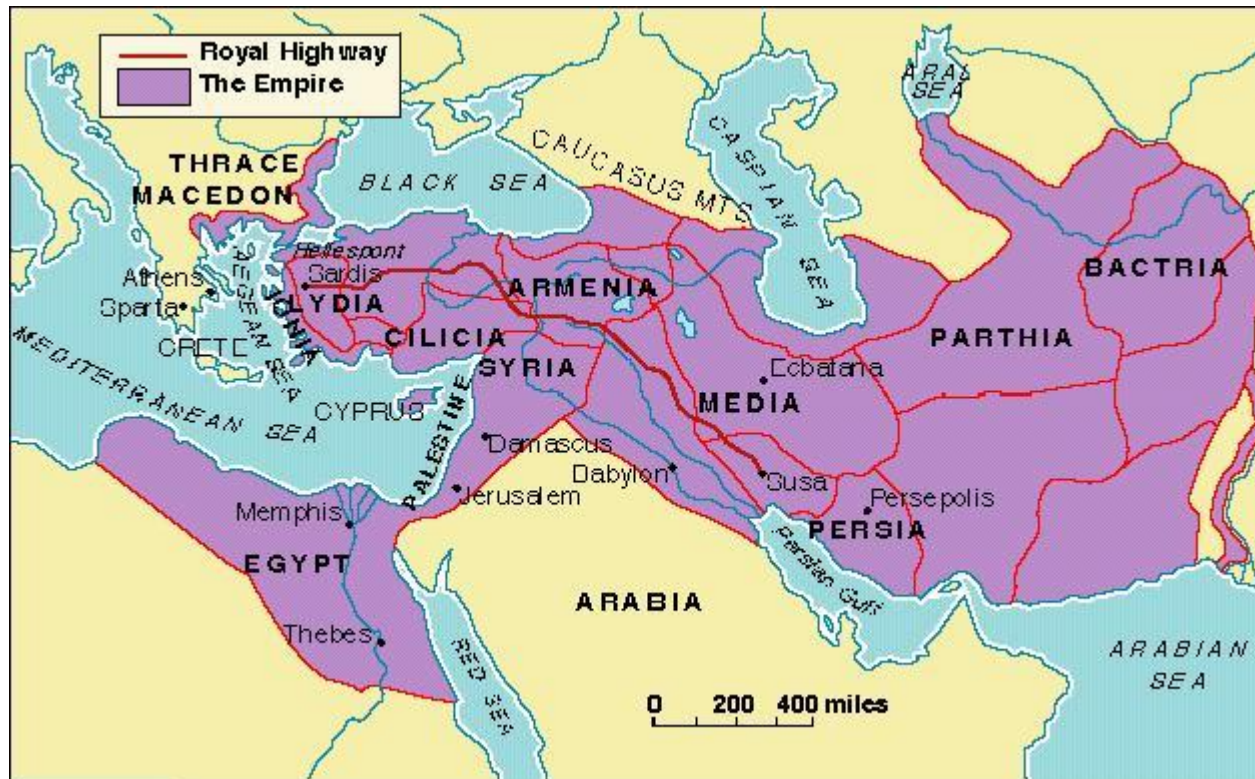
Maraton Savaşı (MÖ 490)

Maraton koşusu
42.195 m.

- Maraton Ovası'nda Atina kuvvetleri muharebeyi kazanınca bir ulak Atina'ya zafer haberini vermek üzere gönderilmişti. Pheidippides adındaki bu ulak Atina'ya kadar hiç durmadan koşmuş, zafer müjdesini verdiği anda da düşüp ölmüştü. İlk olarak 1896 yılında [Atina Olimpiyatları](#)'nda, Maraton Ovası ile Atina arasında koşulan Maraton Koşusu bu söylenceden esinlenmiştir.

Romalıların öncülü Persler

Ahamenid sistemi

- MÖ 6. yüzyılda Pers Krallığı, Hindistan ile Batı Anadolu Arasında geniş bir alana hükmediyordu.
- Sard ile Pers devletinin başkenti Sus (Suşa) arasındaki kral yolu üzerinde 111 kervansaray inşa etmişlerdi. Yaklaşık 2400 km yol 90 günde aşılıyordu.
- Resmi bir haber iletim sistemi kurulmuştu. Haber atlı habercilerin elden ele ulaştırmasıyla bir noktadan diğerine aktarıyordu.

Ahamenid sistemi

- Haberi ileten atlı postaya «angareion», bir atlı habercinin bir günde aştığı mesafeye ise «menzil» deniyordu.
- Konak yerlerindeki at ve adamları devlet sağlıyordu.

Her yol Roma'ya çıkar

Roma sistemi: Curcus Publicus

- Roma imparatorluğu da Perslere benzer bir sistem kurmuştu.
- Yollar üzerinde habercilerin at değiştirip, konaklayabilecekleri «positiones» yani istasyonlar vardır. Bunlar üç türdeydi:
- Civitates
- Mutationes
- Mansiones

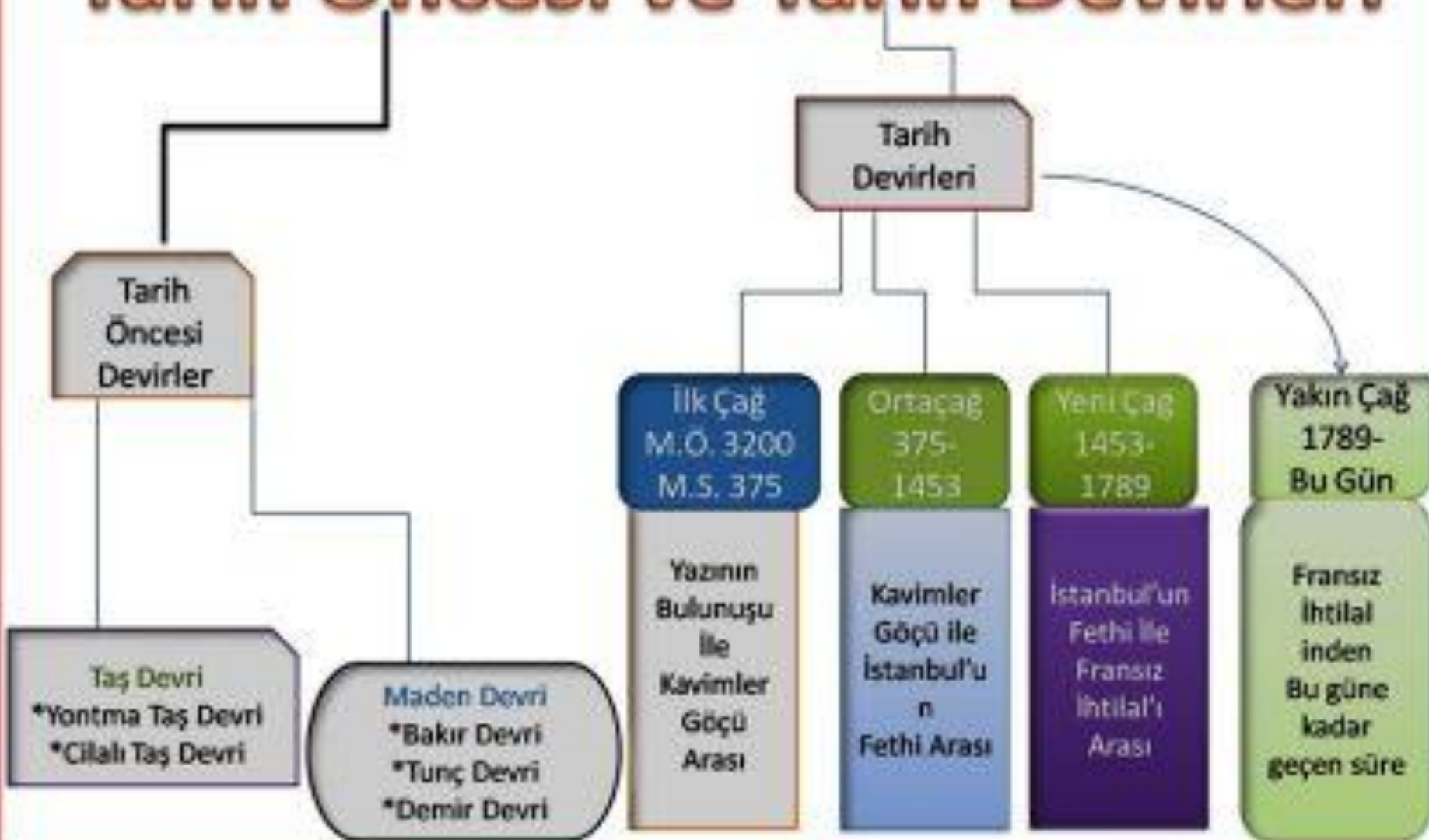
- Antik Roma yolları ordular için emniyetle ve hızla büyük alanlar içinde hareket alanı sağladıkları kadar, haberleşme için de önemlidir. Yollar, bilgi, güç ve zenginliğin yayılmasında ana araçtır. Roma İmparatorluğunun en parlak zamanlarında antik Roma yolları ağı 85.000 km. kara yolunu kapsamaktaydı ve 372 bağlantıdan oluşmaktaydı.

**El yazmalarından
matbaaya**

Çok boyutlu katkılar

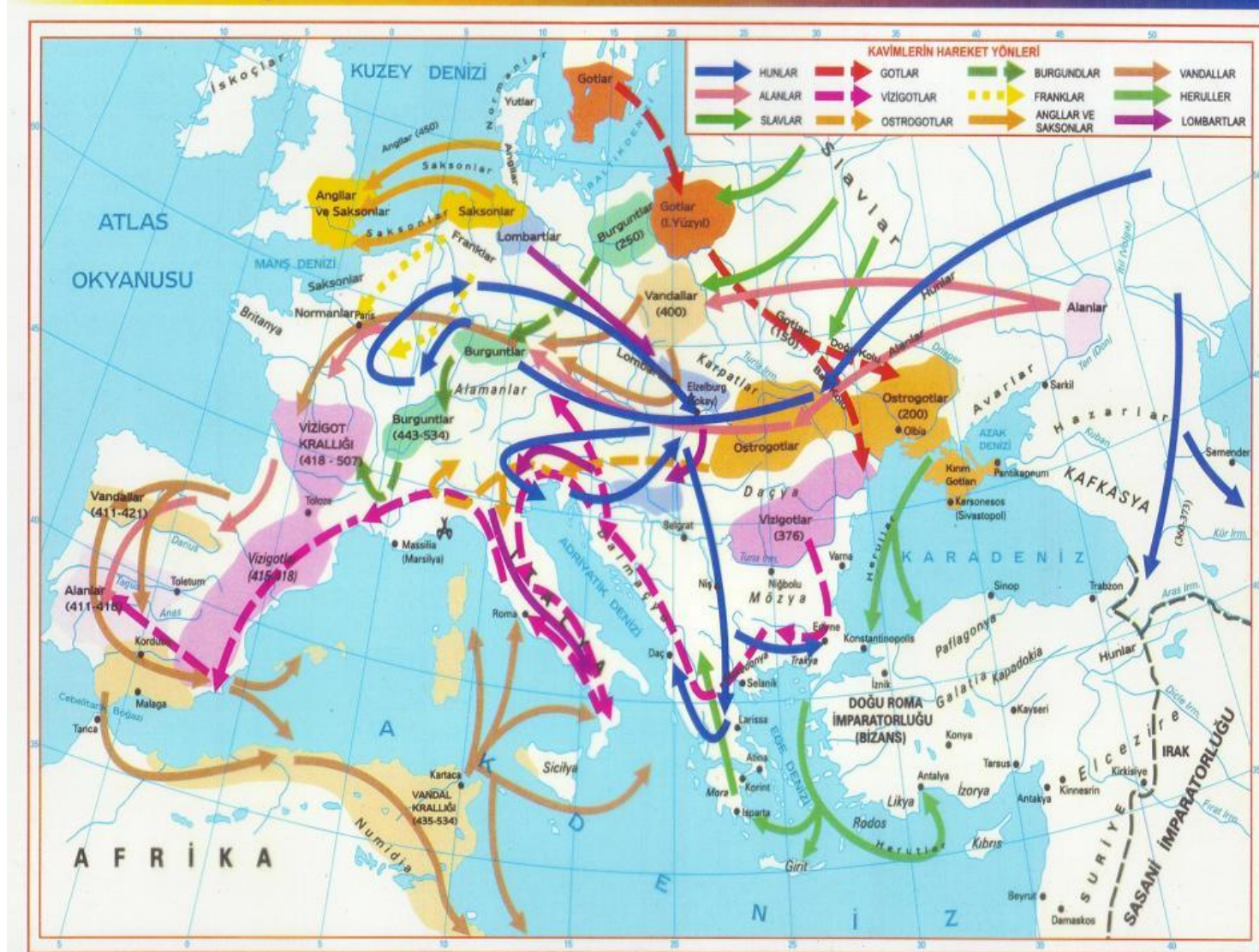
- İletişim tarihini tek bir coğrafyaya özgü gelişmeler ve kronolojik bir dizge içinde anlatmak zordur. Çin ile Avrupa bugünkü uygarlığın temelini oluşturan yaygın okuryazarlığın iki aracını, kağıt ve matbaayı birlikte doğuran iki uygarlık bölgesi olarak birlikte incelenmelidir.

Tarih Öncesi ve Tarih Devirleri

Roma imparatorluğunun çöküşü (MS 452)

AVRUPA'DA KAVİMLER GÖÇÜ

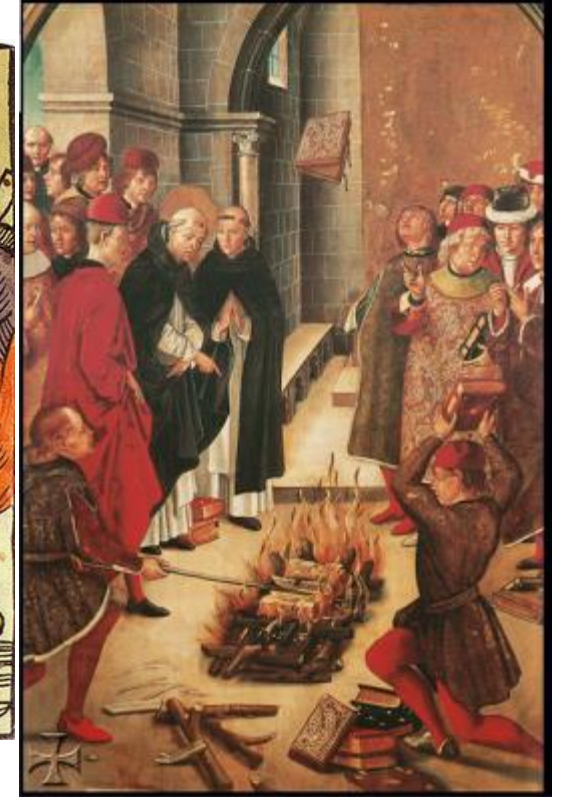
Ortaçağ Avrupası

- Kavimler göçü ile birlikte çöken Roma imparatorluğunun ardından Avrupa'da kaos ve kargaşanın hakim olduğu karanlık bir dönem başladı.
- Bu geniş coğrafyada birleştirici unsur kilise yapılanması oldu.

Kilisenin gücü

- Papa büyük Gregory 7. yüzyılda piskoposlar arasında iyi örgütlenmiş bir mesaj ağı kurmuştu. Okuma yazma bilmeleri ve uzak yerlerle haberleşme yetenekleri Hristiyan papazlarını cahil derebeyler üzerinde güçlü bir konuma yükseltmişti.
- Artık bilgi nüfusun ufak bir kısmının ellerindeydi ve dinsel amaçlara hizmet ediyordu. Bu da kiliseye önemli bir güç sağlıyordu.

Kilise ve toplumsal düzen: Engizisyon

- Inquisition: Sözcük anlamı olarak «sorguya çekme». Toplumsal yaşamı dinsel inanışlar doğrultusunda düzenlemek için aykırı davrananları, işkence ile yıldırma uygulamaları.
- 1215 yılında toplanan 4. Lateran Konsili bütün hristiyanların yılda bir kez bölge rahibine günah çıkartması gerektiğini ilan etti.
- Dine aykırı olduğu iddia edilen davranışlar büyük cezalara çarptırıldığından, antik yunan dünyasından gelen bilgileri derleyen el yazmaları ve kütüphaneler tahrip ediliyordu.

Yükselen İslam uygarlığı ve bilimsel bilginin derlenmesi

- 7. yüzyıldan itibaren doğuda yayılmaya başlayan İslamiyet, Ortaçağ kilisesinin aksine, Antik Yunan düşünürleri ve bilim adamlarının eserlerini Arapça'ya çevirerek bilgi birikimine kazandırdı. 8. ve 9. yüzyıllarda Abbasiler Bağdat'ı döneminin önemli bir kültür merkezi haline getirmişti.

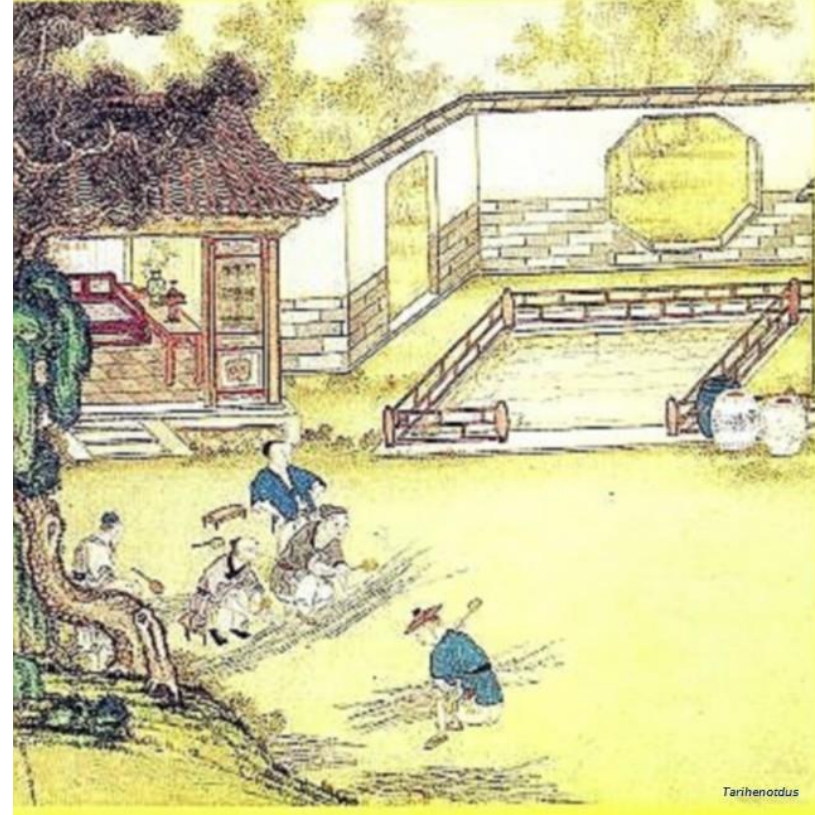
Yeni bir yazı malzemesi: Kağıt

Kil, Papirüs, Parşömen, Kağıt

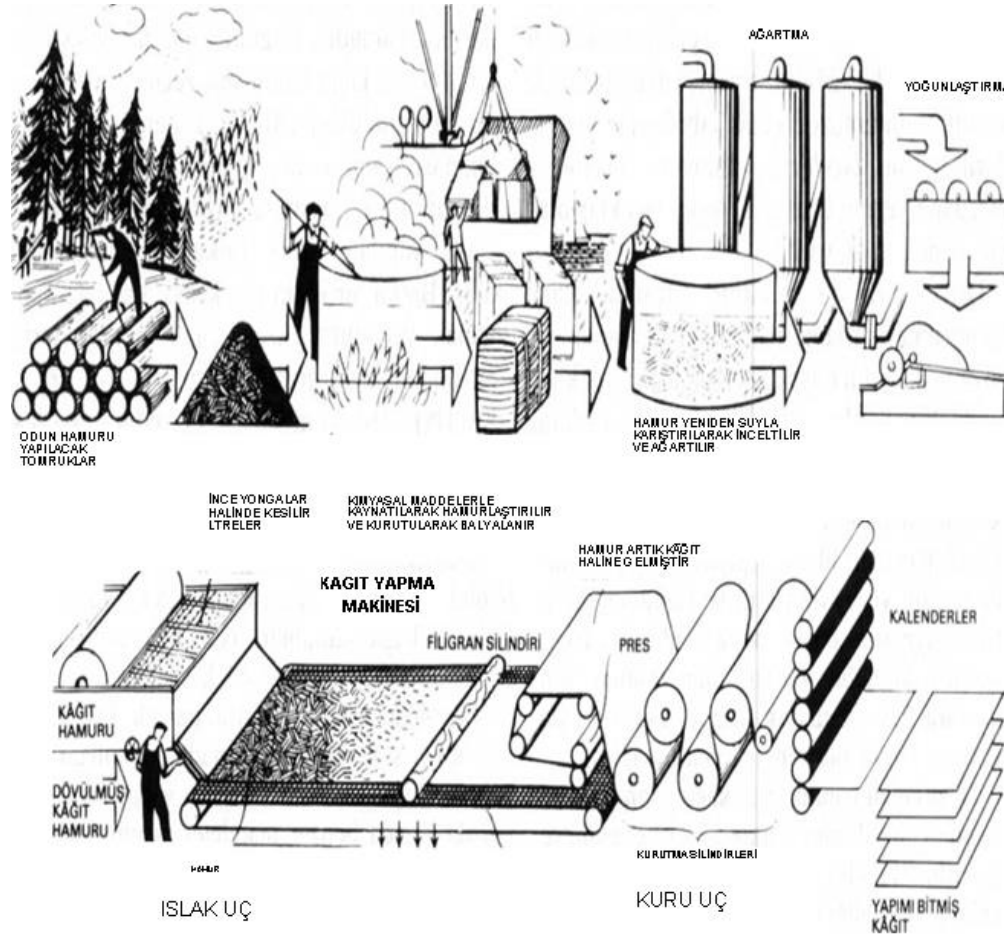
- Kağıt öncesinde Çin'de yazı malzemesi olarak, bambu plakalar ve ipek kumaşlar kullanılıyordu. Ama bambu ağır, ipek çok pahalıydı. Bu nedenle yeni bir malzemeye ihtiyaç vardı.

Kağıt

- Öncelik pek çok yeniliğin aksine, kağıdın icadına ilişkin bilgiler daha belirgin şekilde kayıt altına alınmıştır.
- 105 yılında Ts'ai Lun tarafından icat edildiği kayıtlarda yer alıyor.

Kağıt üretiminde, bitkisel liflerin yanı sıra, paçavralar da kullanılıyordu.

Çinlilerden Araplara geçen gelenek

- 8. yüzyılda İran'ı geçip bugünkü Türkistan'a doğru ilerleyen Müslüman Arap orduları bölgedeki kağıt üretme geleneğini daha Batıya aktardılar.
- **Çin kağıdının üstünlüğü:** Lifli olan her tür malzemeden üretilebiliyordu. Ağaç kabukları, pamuk ve hatta eski giysi parçalarından bile kağıt üretmek mümkündü.

Matbaanın öncülü: Blok baskı

Kutsal kitapların
ve metinlerin
çoğaltılması için
blok baskı
yöntemi
uygulanıyordu

Kağıt ve blok baskı, kopyalamanın ve bilginin seri üretiminin yolunu açtı.

- Damga (mühür) baskı yöntemine çok benzeyen blok baskı yöntemi, temel yazı aracı olarak kili kullanan Mezopotamya uygarlıklarından bu yana biliniyordu. Ama, bu yöntemi kitap benzeri malzemelerin üretimi için kullanan Çinliler oldu.

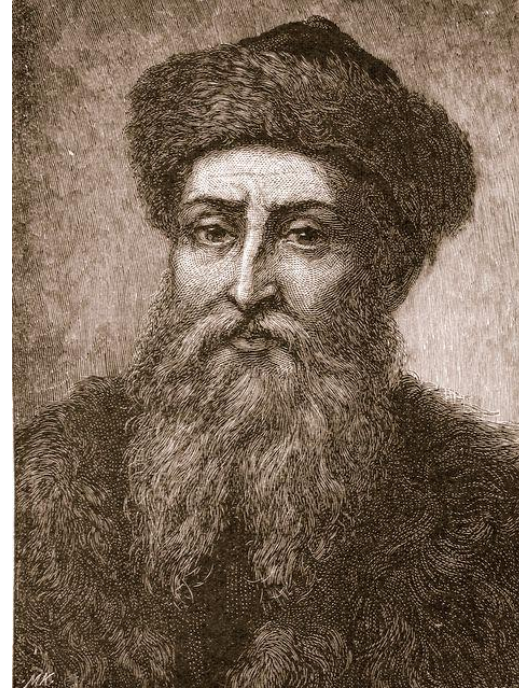
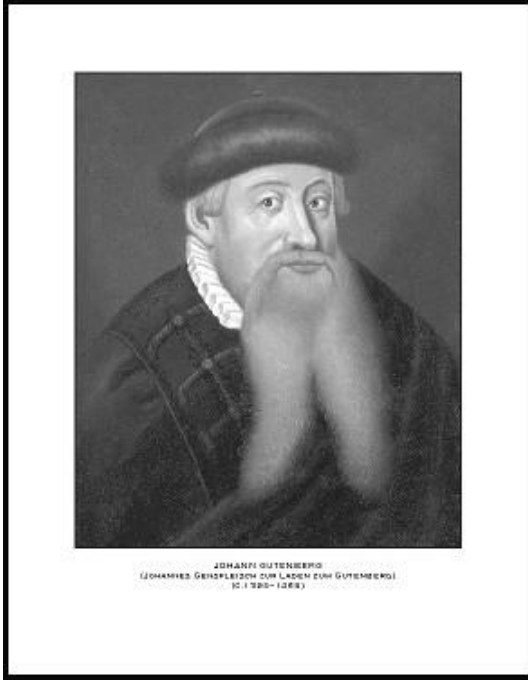
Gutenberg'in matbaası:

Deđiřtirilebilir harflerle basımcılık

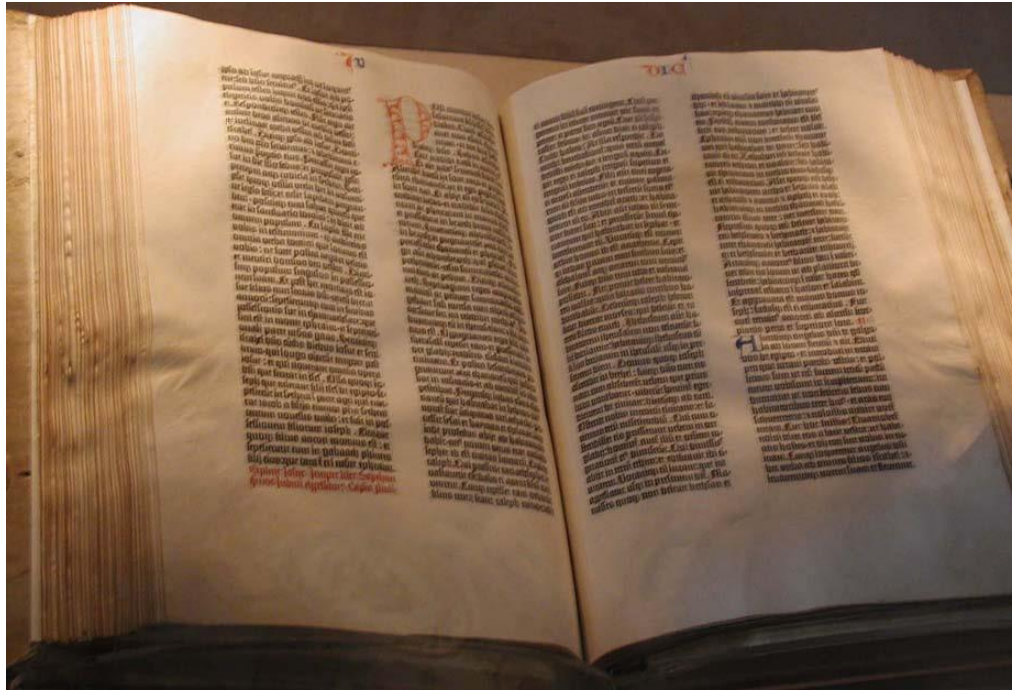
Johannes Gutenberg (1398 – 1468)

- Johannes Gutenberg (Johannes Gensfleisch zur Laden zum Gutenberg) (1398 - 3 Şubat 1468), 1447 yılında hareketli parçalar ile yazı baskısını Avrupa'da başlatan Alman kuyumcu, matbaacı ve yayıncı.

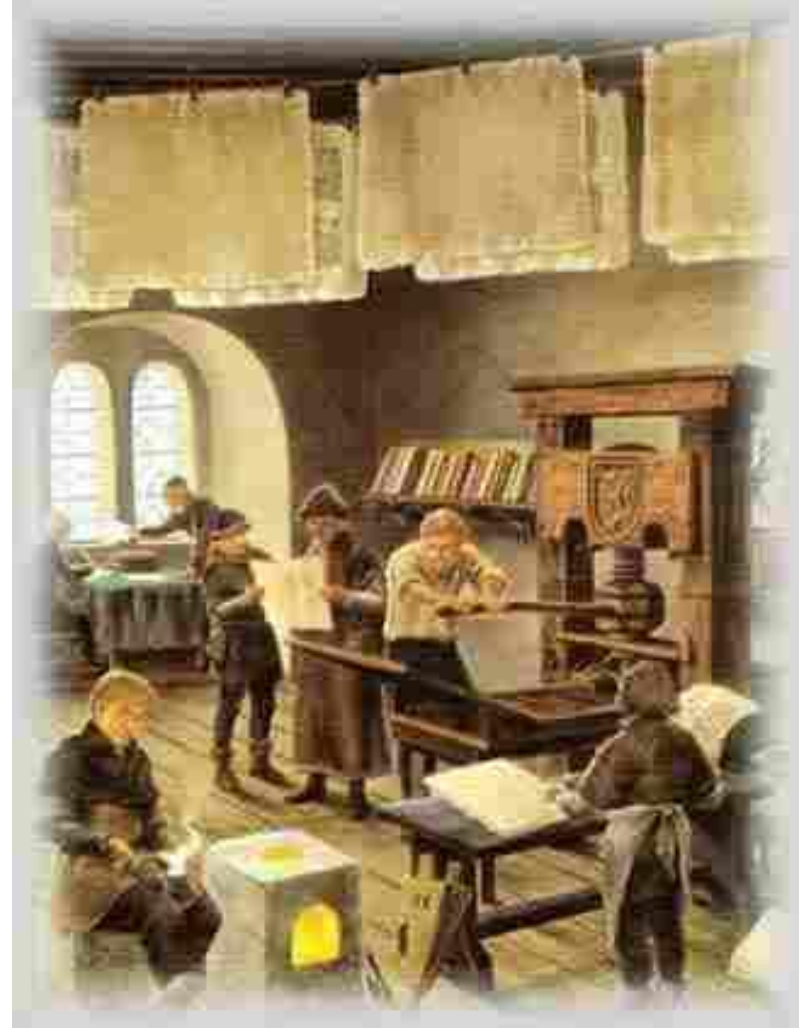

- Johann Gutenberg iletişim tarihinin en önemli gelişmelerinden biri sayılan tipo baskı yöntemini 1438'de Avrupa'ya getirerek uygulamalarını yaygınlaştırmıştır.
- Bu yöntem, önceleri tahtadan daha sonraları bir kurşun alaşımından yapılan dökme harflerin, baskıdan sonra başka bir yazıda kullanılmak üzere saklandığı bir basım yöntemidir. Bu, yüzyıllardır Çin ve Kore'de kullanılıyordu.
- Gutenberg, hız ve dayanıklılığı arttıran, karakterlerin metalden yapıldığı ve isteğe göre değiştirilebildiği bir sistem tasarlamıştır.
- Gutenberg'in buluşu modern dönemin en önemli olayı ve matbaa devriminin başlangıcı, kendisi de modern matbaacılığın babası kabul edilir.
- Buluşu Avrupa'da metinlerin ve bilgilerin yayılmasında belirleyici bir unsur olmuştur.

Gutenberg İncili, Gutenberg matbaasında ilk basılan kitap, 1455

İncil'in haricinde Latince dil bilgisi kitapları da basmaya başladı. Biri İncil'i, diğeri ise eğitim kitaplarını basmak üzere temelde iki farklı baskı makinesi yapıldığına dair söylentiler vardır.

Gutenberg etkisi

- 15. yüzyılda kitap üretimi manastır yazıhanelerinden, basım atölyelerine doğru el değiştirdi. 15. yy bitmeden Avrupa'da 1000'den fazla baskı makinesi vardı.
- Matbaa, yazının icadı kadar önemli ve dönüştürücü bir etki yapmıştır. Yazı bilgiyi kalıcı hale getirirken, matbaa çoğalmasına ve yayılmasına yardımcı olmuştur.
- Kitap ve okuryazarlığın artışı birleştikçe, düşünce ve toplumsal yapıda önemli dönüşümler gerçekleşmiştir.

Gutenberg etkisi

- Matbaa, Marshall McLuhan'ın deyiimiyle «tipografik insanı» yaratmıştır.
- Sözlü etkileşim biçimlerinin önemi azalmaya başlamış ve «sessiz okuma» alışkanlığı gelişmeye başlamıştır.

Gutenberg etkisi

- Basılı vaazlar ve söylevler, minberlerden ve kürsülerden uzaklaşılmasına yol açmış ve daha seküler ve cemaat bağlarının zayıfladığı bir toplum biçiminin oluşmasını desteklemiştir.
- Bu da bireyin ön plana çıktığı bir toplumsal anlayışın gelişmesini desteklemiştir. (İletişim Tarihi s. 157)

Rönesans: 15. ve 16. yüzyıl

- Klasik dönem düşüncesinin yeniden keşfedildiği, deneysel düşüncenin canlandığı ve insan yaşamı üzerine yoğunlaştığı bir «yeniden doğuş» dönemidir.
- Matbaanın icat edildiği dönemin sonrasına denk geldiği için, bu gelişmenin arkasında «bilginin geniş kitlelere yayılmasının» etkili olduğu kabul edilmektedir.

Ortaçağ boyunca iletişim (s.174)

- Katolik kilisesi tarafından kurulan ve denetlenen bir iletişim ağı söz konusudur. Roma'daki Papalık ile Hristiyanlık dünyası arasında ruhbanların aracılık ettiği iletişim ağı.
- Siyasi devlet otoriteleri ile prenslikler arasındaki iletişim ağı yönetimin desteklenmesi, huzurun sağlanması ve diplomasi amacıyla kullanılıyordu.

Orta çağ boyunca iletişim (s. 174)

- Ticari etkinliklerin büyümesi ile birlikte büyük ticaret merkezleri arasında mal akışını ve müşterilerle ticari ilişkiler konusundaki bilgi akışını sağlayan bir ağ oluşturmuştu.
- Seyyar satıcılar, ozanlar, sirkler aracılığıyla dış dünyanın bilgisi sivil halka aktarılıyordu.

Haber ticareti / Gazeteciliğin doğuşu

Bütün bu gelişmeler bir yandan haberi
«ticari bir ürün»e dönüştürdü, haber
ticareti başladı.

- **Bütün bu gelişmeler bir yandan haberi «ticari bir ürün»e dönüştürdü, haber ticareti başladı. Bu da gazetecilik ediminin başlangıcını oluşturmaktadır.**
- Ticari kapitalizm ile haber ticareti arasında arasındaki ilişkinin başlangıcını kavramak, kitle iletişiminin bugün ulaştığı düzeyi kavramak açısından kilit bir öneme sahiptir.

ŞİAN'DAN İSTANBUL'A KADAR İPEK YOLU

Istanbul
Ankara

Tebriiz

Aksabat Buhara

Tahrân

MEZOPOTAMYA

Merv

Semerkan

Taşkent

Aksu

Kaşgar

GÖBİ
ÇOLU

Hami

Turfân

Kuşa

Ansi

MOĞOLİSTAN

PEKİN

TAKLAMÂN ÇOLU

Şian

ARABİSTAN

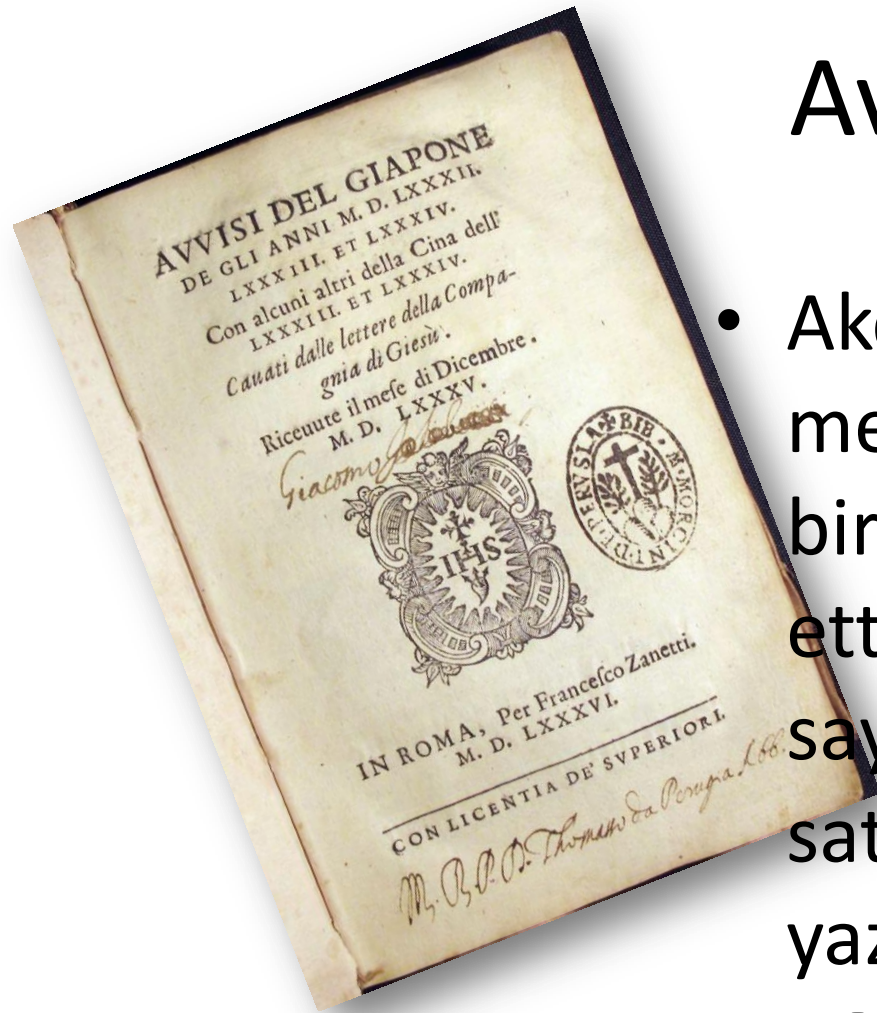
UMMAN
DENİZİ

HİNDİSTAN

BENGAL
KÖRFEZİ

ÇİN

publinter

Avissi

- Akdeniz’de önemli bir ticaret merkezi olan Venedik’te birtakım kişilerin, elde ettikleri bilgileri el yazması sayfalar halinde çoğaltıp, sattıkları biliniyor. Bu el yazması haber sayfalarına «**Avvisi**» deniyordu.

Gazete adının kökeni

- Venedikliler “avvisi” adını verdikleri haber mektupları için geçerli en küçük para birimi olan 1 gazette ödüyorlardı. Para birimi için kullanılan bu tanım bir süre sonra gazete için kullanılmaya başlandı.

Matbaanın etkisi

- Matbaanın ortaya çıkışından kısa bir süre sonra, bir sürü basılı kitapçık, afiş ve ilan ortada görülmeye başladı. ... Bunlar binlerce adet basılıyor, tellallar ve seyyar satıcılar tarafından sokaklarda satılıyordu. Bu araçlar bireyler için güncel ve uzaklarda olup bitmiş olaylar hakkında değerli birer bilgi kaynağıydı. (s. 175)

İlk gazeteler

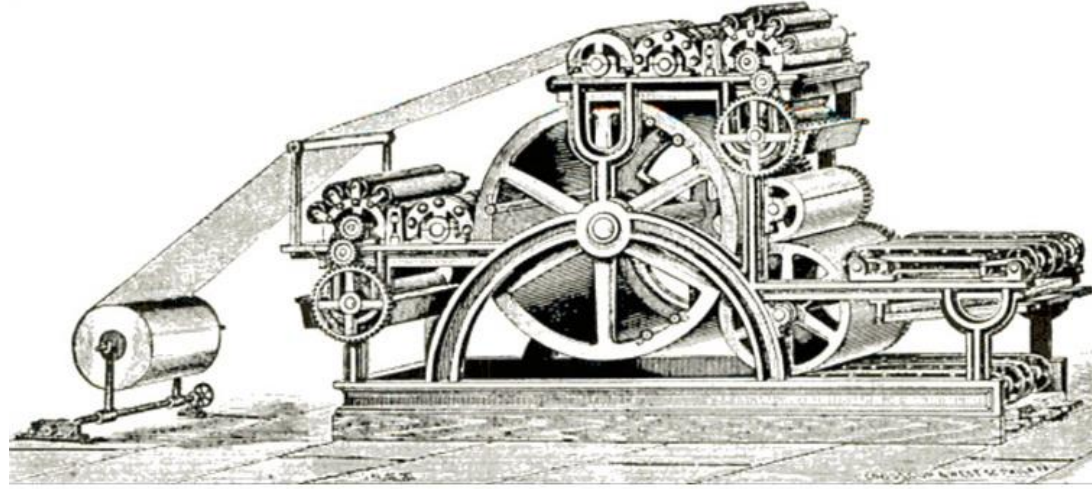
- Matbaanın icadından sonra haber mektupları, haber kağıtlarına dönüşürken, ilk gazeteler de 17. yüzyılın başında görülmeye başlandı.
- Nieuwe Tijdingen (1605 - Hollanda)
- 1609'da Augsburg, Strasbourg ve Wolfenbüttel gibi Alman şehirlerinde haftalık yayınlar vardı.

- İlk bültenler, öteden beriden toparlanmış haber derlemeleriydi, bunlara «koranto» deniyordu.
- İlk günlük gazete ise Londra'da yayınlanan Daily Courant'tır (1702)

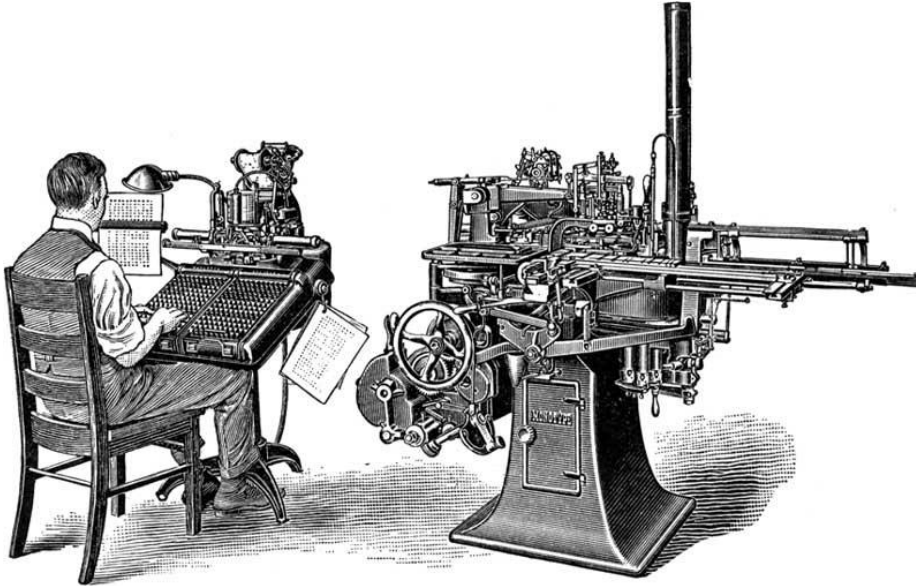
Basın sektöründeki gelişmeler

- 19. yy. ortalarında batılı metropollerde gazeteler 100 binler civarında basılmaya başlanmıştı.
- Baskı makineleri buhar ve elektrik motorlarıyla hızlanmış, 1880'te modern rotatifler doğmuştu.

Basın sektöründeki gelişmeler

- 1854 yılında Alman mucit Otto Mergenthaler sıcak dizgiyi keşfetti ve tek tek dizgi ortadan kalktı.
- 1880 yılında kağıt üretimi için odun hamuru kullanılmaya başlandı ve kağıt bolladı.

Basın sektöründeki gelişmeler

- Reklam gelirleri ile desteklenen gazetelerin satış fiyatı ucuzladı.

Joseph Pulitzer

- 1864 yılında 17 yaşında Avusturya'dan ABD'ye geldi. 1878 yılında gazete patronu oldu. 1883 yılında New York World gazetesini satın aldı. Çok tirajlı kitle gazetelerinin ilkelerini koydu.

William Randolph Hearst

- Bol resimli ve renkli magazin basınıni gelişmesini sağlayan Amerikalı iş adamı. 1863-1951 yılları arasında yaşadı

Türkiye’de dönüşüm

- Modernleşme yönündeki dönüşüm 50’lerde başladı.
- Nüfus artışı, tarımda makineleşme ve ithal ikameci sanayileşme ile birlikte iç göç başladı. Büyük nüfus hareketlilikleri oluştu.
- Kırdan kente göç hızlandı ve nüfus şehirlerde birikmeye başladı.
- Kentleşme ile birlikte özellikle okuryazarlık oranında büyük artış meydana geldi.

Sedat Simavi

- 1948 yılında Sedat Simavi tarafından yayınlanmaya başlanan Hürriyet ve 1968 yılında oğlu Haldun Simavi tarafından yayınlanan Günaydın gazeteleri Türkiye’de kitle gazeteciliğinin öncüleri kabul edilebilir.

Kitle toplumu ve basın

- Batının büyük metropollerinde biriken büyük nüfus önemli bir gazete tüketicisiydi.
- Ancak onlar, William Hearst'ın dediği gibi, «enformasyondan çok eğlenceye düşkün»ydü.
- Bu anlayış, tirajı yüksek ancak içeriği daha hafifleştirilmiş magazin basının doğmasına neden oldu. Çünkü insanlar enformasyondan daha çok öykülerle ilgilenmektedirler.

- Sanayi devriminin tetiklediği teknolojik gelişmeler, toplum yapısını köklü bir biçimde değiştirdi. İletişim biçimleri değişti. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren **Kitle toplumu** ile birlikte **kitle iletişimi** kavramından da söz etmeye başladık.
- Telgraf ve telefon haberleşme hız katarken, gazeteciliğin ilgi alanını da genişletti. Ama **fotoğraf ve sinema, telsiz ve radyo, ardından televizyon kitle iletişiminin doğasını tümüyle değiştiren etkiler yarattı.**

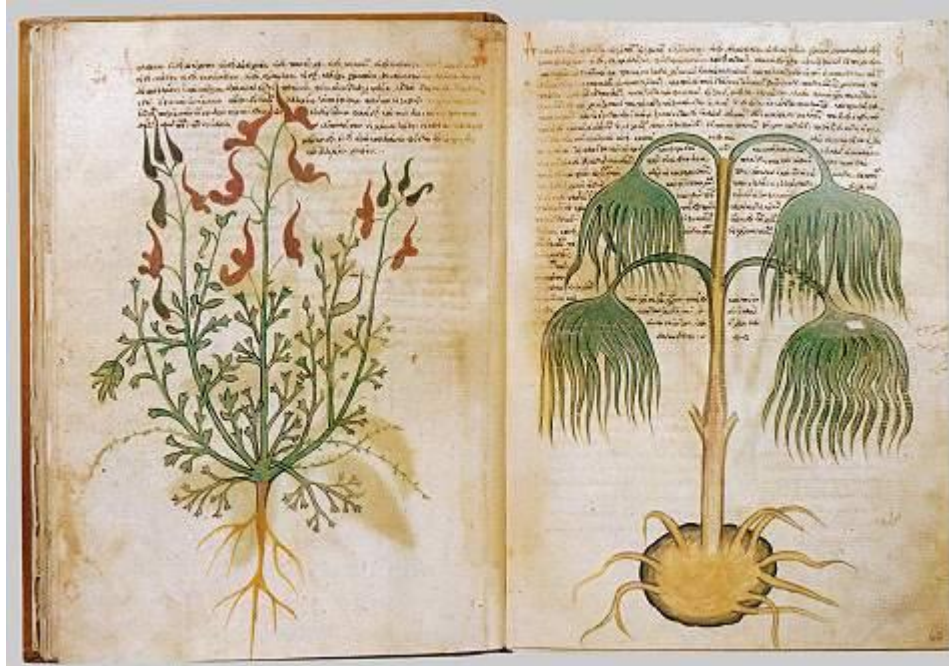
Görüntünün gücü

- Görsel algıyı harekete geçiren ve söz ya da yazı dilinin simgesel kısıtlarının dışına çıkan resim (görüntü) ortak bir anlatım dilidir.

Görüntünün gücü

- Görsellik, hikayeleri geniş kitlelere aktarmak için önemli bir olanaktı. Ancak görselliğin kitlesel üretimi kolay değildi.

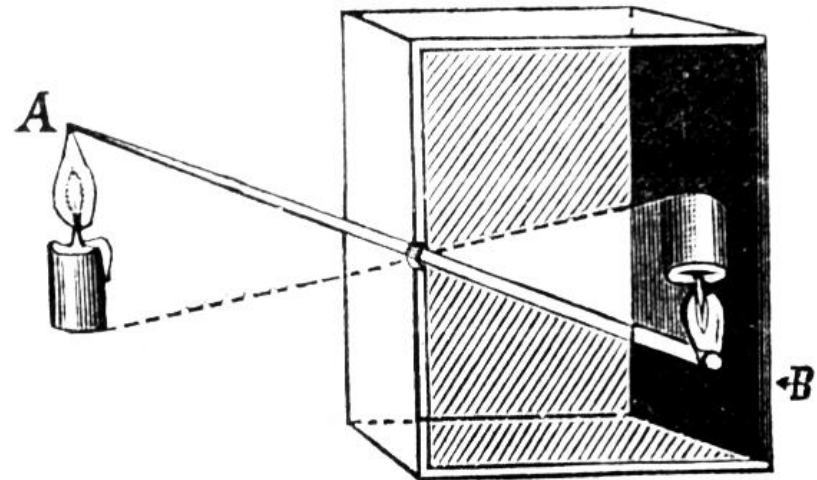
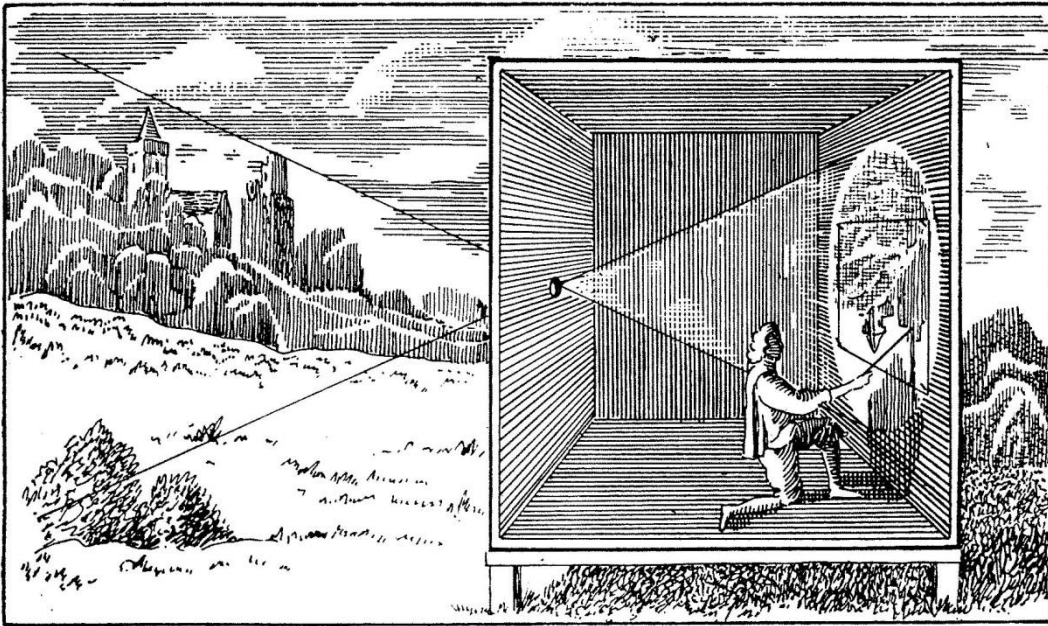

Matbaa ve kopyaların çoğaltılması

- 15. yüzyılda matbaanın icadıyla birlikte, yazı ve resimlerin kopyalanarak çoğaltılması mümkün oldu.

Camera obscura

Fotoğrafın icadı

- 1820'lerde Fransız bilim insanı Joseph Nicéphore Niepce (7 Mart 1765 - 5 Temmuz 1833) ilk kez bir aygıt aracılığıyla oluşturulan görüntüyü, iki boyutlu bir düzlem üzerine kaydetti.
- 1839 yılında ticari anlamda başarılı bir sistem geliştirecek olan Jaques Louis Daguerre ve Niepce 1827 yılından itibaren birlikte çalışma kararı aldılar. Daguerre bir ressamdı ve Camera Obscura'yı o dönemde bir çok ressamın yaptığı gibi resim yapmakta kullanıyordu. Daguerre gümüş iyodür ile yaptığı görüntü kaydı çalışmalarını sürdürdü ve çalışmalarında oldukça ilerledi. Elde ettiği sonuçları 19 Ağustos 1839 tarihinde Fransız Bilimler Akademisi aracılığıyla duyurdu ve bu buluşun adı "Daguerrotype" olarak anılmaya başlandı.

- Fotoğraf sözcüğün ilk kez 1800'lerin ilk yarısında, 1839 yılında Sir John Herschel tarafından kullanıldı. Fotoğraf sözcüğü eski Grekçeden gelir. Foto=Işık, Grafi= Çizmek. Bundan da anlaşılabileceği gibi fotoğraf, ışıkla yazma işidir.

Fotoğrafın süreli yayınlarda kullanımı

- Gazetelerde ve dergilerde özellikle haberleri daha açıklayıcı ve çekici hale getirmek için ressamlar çalışıyordu ve haberlerde anlatılan konuları çizerek görselleştiriyorlardı. Bunlara Gravür sanatçısı deniyordu.

Gravür

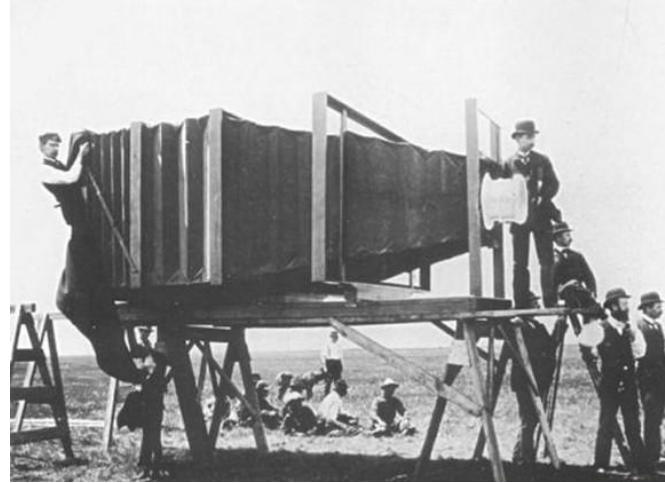
- [Matbaacılıkta](#) ve [sanat](#) ürünlerinin yaratımında kullanılan gravür, bir kazıma şekli, çukurbaskı veya oyma baskı olarak adlandırılabilir.
- Baskı yapılacak görüntü ahşap, metal veya taş levha üzerine çeşitli yöntemlerle (elle kazıyarak veya asite yedirme yöntemi) aktarıldıktan sonra levha mürekkep ile sıvanır.
- Levhanın yüzeyi temizlenince mürekkep yalnız çukur yerlerde kalır ve levhanın üzerindeki görüntü baskı uygulanarak kağıda aktarılır.

Fotoğraf ve haber

- Fotoğraf 1867'den itibaren dergilerde, 1873'ten itibaren de günlük gazetelerde basılmaya başlandı. Önceleri deneysel olan uygulamalar özel bir alanın, haber fotoğrafçılığının doğmasına neden oldu.

Basın fotoğrafçılığında gelişmeler

- Basın fotoğrafçılığı, fotoğraf tekniğindeki ilerleme sayesinde gelişti. 1920'lerde portatif makinalar üretildi. Flaş gibi ışık kaynakları, hızlı objeleri fotoğraflamada yeni bir imkan yarattı. (s. 244)

Sesin kayıtlanması

- Fonograf, 1877'de Thomas Alva Edison tarafından icat edildi. Gramofon, Edisonun icadını temel alan bir buluş olup, patenti 1887'de Alman bilim adamı [Emil Berliner](#) tarafından alındı.

- Yaygın olarak bilinenin aksine ilk film izleme aracı kinetoskop Edison'un yardımcısı W.K.L Dickson tarafından icat edilmiştir.

İlk sinema gösterimi

- 1895'te Fransız Auguste ve Louis Lumiere kardeşler ilk halka açık sinema gösterisini yaptılar. Nikelodeon olarak ilk sinema salonları 20. yy başında eğlencenin ana mekanları olarak yayıldılar.

izlemeden Geçme

Lumière kardeşler tarafından geliştirilen sinematograf cihazıyla kaydedilip daha sonra onarılan 108 adet filminden oluşan yapım, 19. ve 20. yüzyıl dünyasına benzersiz bir bakış sunuyor.

Yönetmen: Thierry Frémaux

Oyuncular: Thierry Frémaux , Martin Scorsese , Auguste Lumière

- <https://www.youtube.com/watch?v=UnwXtqhEvxw>

- <https://tr-tr.facebook.com/video/video.php?v=10150385061683081>
- <http://www.youtube.com/watch?v=8oTdPkIBEOY>
- <http://www.youtube.com/watch?v=iu-rLA4POkl>

Marconi'nin telsiz telgrafı

- Telgraf'ın tarihi 1864 yılında James Clerk Maxwell tarafından elektromanyetik dalgalarla ilgili yapılan araştırmalarla başlamıştır.
- 1887 yılında Heinrich Hertz elektromanyetik dalgaları laboratuvarında üretmeyi başardı.

Marconi'nin telsiz telgrafı

- 1884 yılında ise Guglielmo Marconi, Hertz'in laboratuvarında ürettiği elektromanyetik dalgaları iletip alabilecek bir aygıt tasarladı. 1897 yılında İngiltere'de denizdeki gemilerle iletişim kurulmasını sağlayacak ilk kıyı istasyonunu kurdu.
- 1901'de İngiltere ile ABD arasında ilk telsiz haberleşmesi gerçekleştirildi.

Radyo günleri

- Radyo dalgaları haberleşme açısından bir çığır açmanın ötesinde, sesin kablosuz biçimde iletilmesini sağlayarak yeni bir iletişim ve eğlence aracı olan radyonun doğmasına yol açtı.

- Radyo dalgalarıyla telsiz haberleşmesini Marconi icat ettiyse de, bugün bildiğimiz anlamdaki radyonun temellerini Kanadalı mucit **Reginald Aubrey Fessenden** attı. 1906 yılında telsiz dalgalarıyla ilk radyo yayınını ABD’de gerçekleştirdi.

Türkiye'ye ilişkin gelişmeler

- 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında iletişim teknolojilerindeki gelişmeler o dönemin önemli başkentlerinden biri olan İstanbul'a hızlı ulaşıyordu.
- İlk sinema salonu 1908'de o dönemin eğlence merkezi olan Tepebaşı'nda açıldı.
- İlk Türk filmi olarak kabul edilen «Ayastafenos Anıtının Yıkılışı» 1914 yılında Fuat Uzkınay tarafından çekildi.

- 1925 yılında Ankara'da büyük bir telsiz istasyonu ile ülke çapında telsiz şebekesinin kurulması öngörülüyordu.
- 1926 yılında Ankara ve İstanbul'da haberleşme amacıyla kurulan tesislere gerekli eklemeler yapılarak bunlar radyo yayınları için de kullanılır hale getirildi.
- Güçleri 5'er kW olan bu istasyonlar, Avrupa radyo yayın postalarının en güçlülerindendi. Bu radyoların işletilmesi için kurulan Türk Telsiz Telefon Anonim Şirketi önce İstanbul'da, ardından da Ankara'da ilk radyo stüdyolarını hizmete soktu. İlk yayın 6 Mayıs 1927'de İstanbul'dan yapıldı. (İlk Radyo Anonsu - Eşref Şefik - 6 Mayıs 1927)

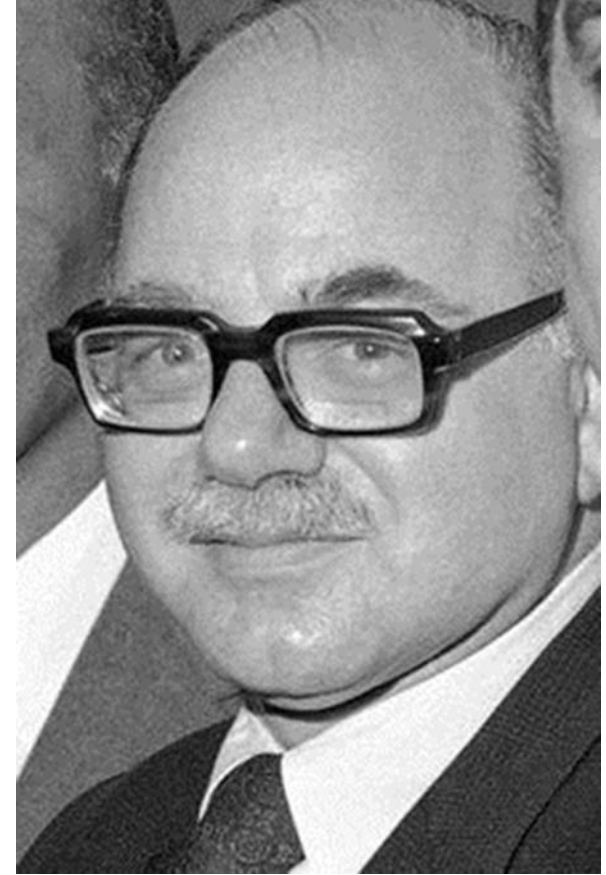
- <http://www.youtube.com/watch?v=EB8wIR6RA40>
- <http://www.youtube.com/watch?v=16vwd87ZHFU>
- <http://www.mbirgin.com/?c=Cevap&TopicID=714&t=radyotiyatrosutgrtfm#>

Bilgi çağı

The Coming of Post-Industrial Society (1973)

- Dainel Bell, *The Coming of Post-Industrial Society* (Sanayi Sonrası Toplumun Yükselişı)
- Kitap, Bilgi Toplumu analizi için gözlem ve öngörüler içermektedir. Bell, sanayi devrimi sonrasında, bir bilgi devrimi yaşandığını / yaşanacağını öngörmüştür.

Bilgi toplumunun özellikleri

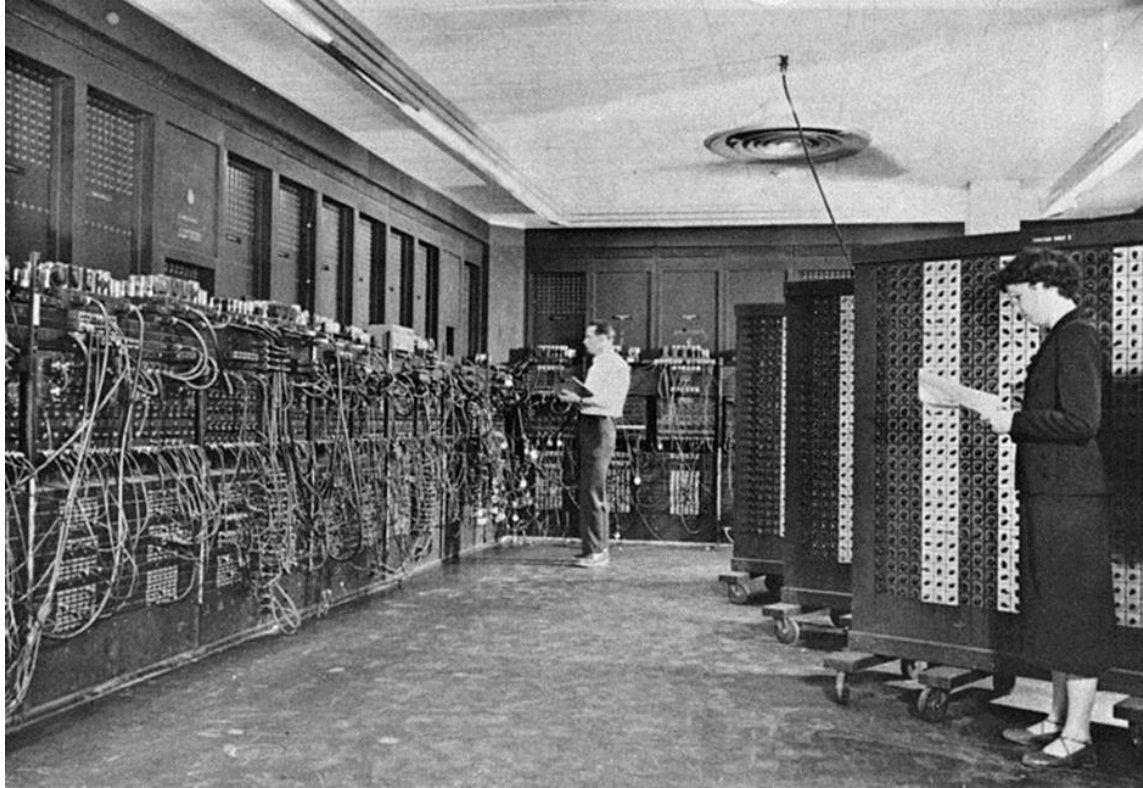
- Sanayi toplumunda kullanılan insan ve makine gücü, bilgi toplumunda yerini düşünce ve akıl gücüne bırakmıştır,
- Haberleşme bilgisayarın yaygın kullanımıyla hızlanmış ve daha kolay hale gelmiştir,
- Tüm dünyada üretilmekte olan bilgiye daha hızlı erişebilmek için bilgi ağları ve veri tabanları oluşturulmuştur,
- Eğitim sürekli hale gelmiş ve bireyselliği sağlanmıştır,
- Bilgi yoğun bir şekilde kullanılmakta, üretilmekte ve aktarılmaktadır.
- Sürekli yeni bilgilerin üretilmesi söz konusudur.

- Bilgi toplumunun özelliklerinden biri de bu tür toplumların istihdam yapısında bilgiyle ilişkili işlerin daha büyük bir paya sahip olmasıdır. (s. 452'deki tablo)
- 1980 yılında ABD'deki iş gücünün % 46,6'sı enformasyon sektöründe çalışmaktadır.

IT / BT

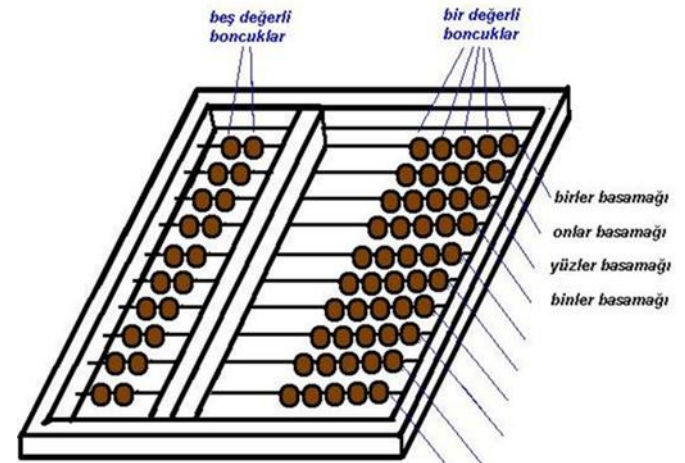
Bilişim Teknolojisi

ENIAC (Electronic Numerical Integrator And Computer / Elektronik sayısal entegreli hesaplayıcı) -1950

Bilgisayarın ilk atası abaküs (hesap tahtası) kabul edilir.

ABAKÜS

İnternet ya da yeni medya

- 90'ların başından itibaren yaygınlaşmaya başlayan internet, ses, görüntü ve yazıyı aynı anda ileten, içerik üretiminde tanıdığı özgürlükler nedeniyle büyük kitlelerin iletişim alanına katılmasına olanak tanıyan bir “yeni medya”dır.

İnternet: 1962'den günümüze

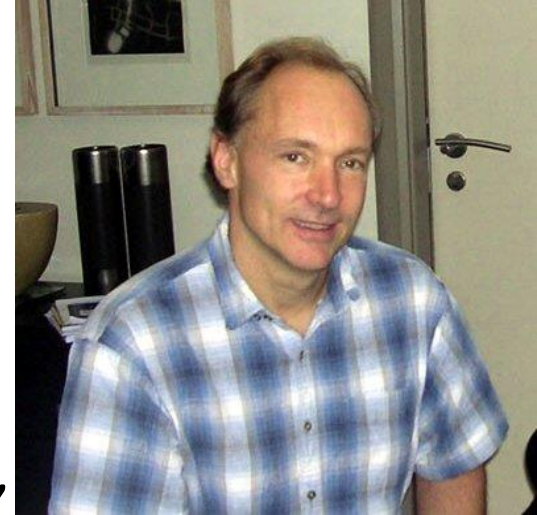
- 1962 - "Galaktik Ağ"
- 1962 Ekim ayında Amerikan Askeri araştırma projesi olan İleri Savunma Araştırma Projesi'nin (DARPA - Defense Advanced Research Project Agency)
- MIT'de araştırmacı olarak çalışan Lawrance Roberts ile Thomas Merrill, bilgisayarların ilk kez birbirleri ile 'konuşmasını' ise 1965 yılında gerçekleştirdi.

"ARPANET" isimli projede ilk bağlantı 1969 yılında dört merkezle yapıldı ve ana bilgisayarlar arası bağlantılar ile internetin ilk şekli ortaya çıktı.

- 1971 yılında ilk elektronik posta (e-mail) gönderildi.
- Bugünkü internetin temeli 1983 yılında atıldı.
- 1990 yılında ABD'de o zamana kadar devlet eliyle oluşturulan internet omurgasının özelleştirilmesi süreci başladı.
- İnternet'e çeşitli şekillerde, başlangıcından 1994 yılı sonuna kadar 110 ülke, 10,000 bilgisayar ağı, 3,000,000 dan fazla bilgisayar ve 25 milyonu aşkın kullanıcı bağlanmıştır.
- Web sayfası 1995 yılında kullanılmaya başlanmıştır. 95'te kullanıcı sayısı büyük bir patlama göstermiş ve 60 milyon'a ulaşmıştır.

World Wide Web (www)

- Tim Berners – Lee 1989'da [CERN](#) laboratuvarlarında [HTML](#) işaretleme dilini geliştirerek [Dünya Çapında Ağ](#) (WWW) olarak da tanımlanan bilgi paylaşım sistemini kurmuş olan bilgisayar profesörüdür. [Web](#)'in babası kabul edilir.
- Aynı zamanda ilk ağ tarayıcısı yazılımı 1990 yılında geliştirmiştir.
- 1994 yılında Ağ ile ilgili standartları dünya çapında belirleyecek açık bir kurum olan [W3C](#)'yi kurmuştur, başkanlığını da yapmıştır.
- İnsanlık kültürüne katkılarından türü [2004](#) yılında kendisine İngiltere'de «Sir» unvanı verilmiştir.

Tümleşik medya

- İnternet'in en önemli özelliği, o güne kadar kullanılmış farklı kitle iletişim araçlarının özelliklerinin tümünü barındırmasıdır. Bu nedenle internet “tümleşik medya ya da yeni medya” kavramı ile tanımlanmaktadır.
- Hem kişisel iletişim aracı, hem de kitle iletişim aracıdır.
- İletişim araçlarının sahip oldukları dezavantajları ortadan kaldırır.

Teşekkürler